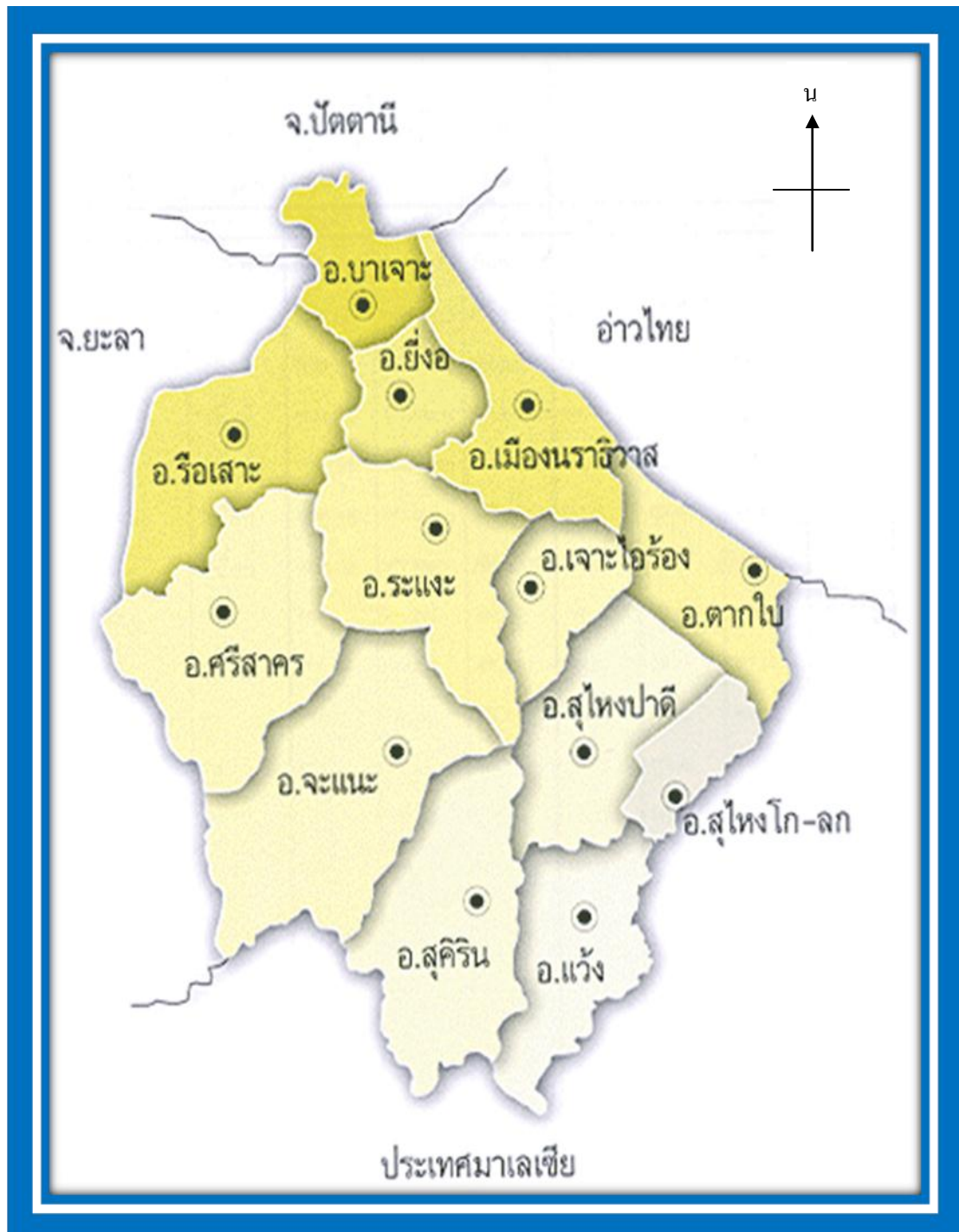
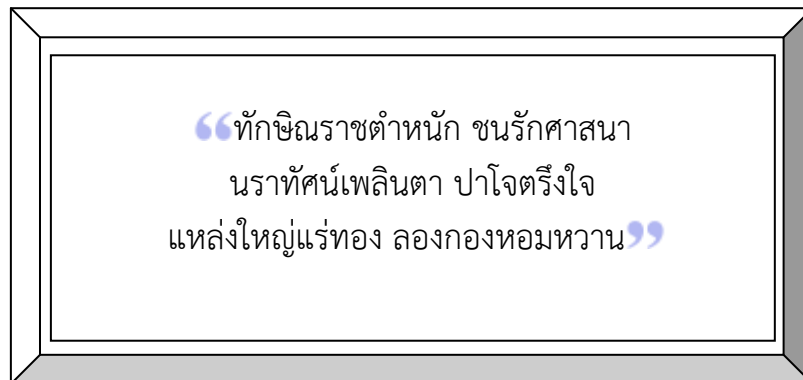

แผนที่จังหวัดนราธิวาส

คำขวัญจังหวัดนราธิวาส

ตราสัญลักษณ์จังหวัดนราธิวาส

เป็นรูปเรือใบแล่นทางใบ

ตรงกลางใบมีรูปช้างเผือกประดับเครื่องคชาภรณ์ อยู่ในวงกลม
มีความหมายดังนี้ **รูปเรือใบแล่นทางใบ** หมายถึง ที่ตั้งอยู่ริมทะเล มีการค้าขาย การประมง
และการติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้านใกล้เคียง

ในเรือมี **รูปช้างเผือกประดับเครื่องคชาภรณ์อยู่ในวงกลม** หมายถึง
ช้างสำคัญ คู่บุญของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ชื่อว่า “พระศรีนราธิราชกิริณี”

ประวัติจังหวัดนราธิวาส

เดิมมีฐานะเป็นเพียงเมืองหนึ่งในอาณาจักรลังกาสุกะ ซึ่งพบหลักฐานโบราณคดีค่อนข้างน้อย เช่น ชากเจดีย์ ๓ องค์ บริเวณวัดเขากง อายุ ๑,๓๐๐ ปี (ต่อมาถูกรื้อถอนแล้วสร้างพระพุทธรูปทักษิณมิ่งมงคล) พระพุทธรูปและพระโพธิสัตว์นิกายมนตยาน บริเวณวัดเขากง ต่อมา กลายเป็นอำเภอหนึ่งเรียกว่า อำเภอบางนรา ขึ้นกับเมืองสายบุรี ซึ่งเป็นหนึ่งในเจ็ดหัวเมืองภาคใต้ ต่อมาได้โอนไปขึ้นกับเมืองระแงะ ซึ่งเป็นหนึ่งในเจ็ดหัวเมืองเช่นกัน ประวัติความเป็นมาของนราธิวาสนั้น มีความเชื่อมโยงกับเรื่องราวของเมืองปัตตานี เมืองสายบุรี และเมืองระแงะ

ในสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช รัชกาลที่ ๑ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ได้มีรับสั่งให้กรมพระราชวังบวรมหาสุรสิงหนาท ยกทัพหลวงลงมาปักษ์ใต้เพื่อปราบปรามข้าศึกที่เข้ามาทางปักษ์ใต้ เมื่อข้าศึกแตกพ่ายหนีไปหมด จึงเสด็จประทับ ณ เมืองสงขลา และได้มีรับสั่งออกไปถึงหัวเมืองมลายูทั้งหลาย ที่เคยขึ้นกับอยุธยามาก่อน ให้มาอ่อนน้อมดังเดิม โดยพระยาไทรบุรี และพระยาตรังกานู ยอมอ่อนน้อมแต่โดยดี แต่พระยาปัตตานีแข็งเมืองไม่ยอมอ่อนน้อม จึงรับสั่งให้ยกทัพไปเมืองปัตตานี เมื่อ พ.ศ. ๒๓๓๒ เมื่อได้เมืองปัตตานีแล้ว ได้โปรดเกล้าฯ ให้พระราชทานตราตั้งให้แก่ พระยาสงขลา (บุญชู) เป็นพระยาปัตตานี และให้อยู่ในความกำกับดูแลของเมืองสงขลาต่อไป และตั้งให้เป็นเมืองมนตรี ขึ้นอยู่กับกรุงรัตนโกสินทร์โดยตรง ในระหว่างที่พระยาปัตตานี (ขวัญชัย) ว่าราชการเมืองปัตตานีอยู่นั้น บ้านเมืองสงบเรียบร้อยปกติสุขตลอดมา ครั้นเมื่อพระยาปัตตานีถึงแก่กรรม โปรดเกล้าฯ ให้ นายพายน้องชายพระยาหลวงสวัสดิภักดีผู้ช่วยราชการเมืองปัตตานี และได้ย้ายที่ว่าการเมืองปัตตานีจากบ้านมะนา (อ่าวนาเกลือ) ไปตั้งอยู่ที่บ้านยามู

ในระหว่างนั้นพวกของชาห์ตรีตวันวงศ์ฯ และพวกโมเซฟได้เริ่มก่อความสงบสุขของบ้านเมือง โดยคบคิดกันปล้นบ้านพระยาปัตตานี และบ้านหลวงสวัสดิภักดี แต่ก็ได้ถูกตีถอยหนีไปหลบซ่อนตัวอยู่ที่บ้านกะลาพอ แขวงเมืองสายบุรี นอกจากนั้นเมืองปัตตานีซึ่งมีอาณาเขตกว้างขวาง และมีโจรผู้ร้ายชุกชุม เทียบปล้นบ้านเรือนราษฎรจนเหลือกำลังที่พระยาปัตตานีจะปราบให้ราบคาบได้ จึงแจ้งราชการไปยังเมืองสงขลา พระยาสงขลา (เถียนจ่อง) ออกมาปราบปราม และจัดนโยบายแบ่งแยกเมืองปัตตานีออกเป็น ๗ เมือง ได้แก่ เมืองปัตตานี, เมืองหนองจิก, เมืองยะลา, เมืองรามันห์, เมืองระแงะ, เมืองสายบุรี และเมืองยะหริ่ง ต่อมาในสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๓ ได้มีพระยาปัตตานี (ถ้วนสุหลง), พระยาหนองจิก (ถ้วนกะจิ), พระยายะลา (ถ้วนบางกอก) และพระยาระแงะ (หนิเดะ) โดยเจ้าเมืองทั้ง ๔ ได้สมคบคิดกันเป็นกบฏขึ้น จึงโปรดเกล้าฯ ให้พระยาเพชรบุรี และพระยาสงขลา (เถียนเส้ง) ลงมาปราบ และพิจารณาเห็นว่า หนีบอสูชาวบ้านบางปูซึ่งพระยายะหริ่งแต่งตั้งให้เป็นกรรมการเมืองยะหริ่งได้เป็นกำลังสำคัญ และได้ทำการต่อสู้ด้วยความกล้าหาญยิ่ง ด้วยคุณงามความดีนี้จึงได้แต่งตั้งให้เป็นผู้รักษาราชการเมืองระแงะ สืบต่อจากพระยาระแงะ (หนิเดะ) ที่หนีไป และได้ย้ายที่ว่าการราชการจากบ้านระแงะมาตั้งใหม่ที่ตำบลตันหยงมัส

ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ ทรงให้ยกเลิกการปกครองแบบเก่า เพราะการแบ่งเขตแขวงการปกครอง และตำแหน่งหน้าที่ราชการในหัวเมืองทั้ง ๗ ที่ยังทับซ้อนกันอยู่หลายแห่ง จึงได้วางระเบียบแผนการปกครองและตำแหน่งหน้าที่ราชการให้เป็นระเบียบตามสมควรแก่กาลสมัย เมื่อวันที่ ๑๐ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๔๔ ต่อมาเมื่อวันที่ ๒๗ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๔๔ มีประกาศพระบรมราชโองการให้แยกบริเวณ ๗ หัวเมืองออกมาจากมณฑลเทศาภิบาล เรียกว่า มณฑลปัตตานี เพื่อสะดวกแก่

ราชการ และทำนุบำรุงบ้านเมืองให้เจริญขึ้นกว่าแต่ก่อน ในปี พ.ศ. ๒๔๕๘ ได้ย้ายที่ว่าการจากเมืองระแงะ ตำบลตันหยงมัส มาตั้งที่บ้านมะนาโล (บางมะนาวในปัจจุบัน) อำเภอบางนรา ส่วนท้องที่เมืองระแงะ และได้ยกฐานะอำเภอบางนราขึ้นเป็นเมืองบางนรา มีอำเภอในการปกครองได้แก่ อำเภอบางนรา, อำเภอดันหยงมัส, กิ่งอำเภอยะบะ, อำเภอสุไหงปาดี และกิ่งอำเภอโต๊ะโมะ

ครั้นต่อมา สมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๖ เสด็จประพาสมณฑลปักษ์ใต้ เมื่อพระองค์เสด็จถึงเมืองบางนรา ทรงพระราชทานพระแสงศาสตราแก่เมืองบางนรา และทรงดำริว่าบางนรานั้นเป็นชื่อตำบลบ้าน และควรที่จะมีชื่อเมืองไว้เป็นหลักฐานสืบไป จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เปลี่ยนชื่อเป็น "เมืองนราธิวาส" มาจากคำสนธิระหว่าง นร + อธิวาส ซึ่งหมายถึงที่อยู่ของคนดี เมื่อวันที่ ๑๐ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๕๘ ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๗๖ ได้มีการปรับปรุงระเบียบบริหารราชการส่วนภูมิภาคครั้งยิ่งใหญ่ และให้เปลี่ยนชื่อเมืองเป็นจังหวัด เมืองนราธิวาส จึงเปลี่ยนเป็น "จังหวัดนราธิวาส" จากนั้นมาจนถึงปัจจุบัน

สภาพภูมิศาสตร์

ที่ตั้งและอาณาเขต

จังหวัดนราธิวาส เป็นจังหวัดชายแดน ตั้งอยู่บนฝั่งทะเลด้านตะวันออกของแหลมมลายู ห่างจากกรุงเทพมหานคร โดยทางรถยนต์ ๑,๑๔๙ กิโลเมตรและทางรถไฟ ๑,๑๑๖ กิโลเมตร

ทิศเหนือ	จดจังหวัดปัตตานี และอ่าวไทย
ทิศตะวันออก	จดประเทศมาเลเซีย
ทิศใต้	จดอ่าวไทย และประเทศมาเลเซีย
ทิศตะวันตก	จดจังหวัดยะลา

ภูมิประเทศ

พื้นที่ของจังหวัดนราธิวาสเป็นป่าและภูเขาประมาณ ๒/๓ ของพื้นที่ทั้งหมด มีภูเขาหนาแน่นแถบทิศตะวันตกเฉียงใต้จดเทือกเขาสันกาลาคีรี ซึ่งเป็นแนวกันพรมแดนไทย-มาเลเซีย ลักษณะของพื้นที่มีความลาดเอียงจากทิศตะวันตกไปสู่ทิศตะวันออก พื้นที่ราบส่วนใหญ่อยู่บริเวณติดกับอ่าวไทยและเป็นที่ราบลุ่มบริเวณแม่น้ำ ๔ สาย คือ แม่น้ำสายบุรี แม่น้ำบางนรา แม่น้ำตากใบ และปลายแม่น้ำโก-ลก มีพื้นที่เป็นพรุ จำนวนประมาณ ๓๖๑,๘๖๐ ไร่

ภูมิอากาศ

ลักษณะอากาศเป็นแบบมรสุมเขตร้อน แบ่งฤดูกาลออกเป็น ๒ ฤดู ได้แก่

๑. ฤดูฝน แบ่งเป็น ๒ ช่วง ได้แก่

๑.๑ ช่วงที่รับลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ซึ่งพัดเอาความชื้นจากทะเลอันดามันและมหาสมุทรอินเดียเข้ามา ทำให้มีฝนตกชุกในเดือนพฤษภาคมถึงเดือนตุลาคม

๑.๒ ช่วงที่รับลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งพัดเอาความชื้นจากอ่าวไทยเข้ามาทำให้ฝนตกชุกในเดือนพฤศจิกายน ถึงเดือนมกราคม

๒. ฤดูร้อน อยู่ระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนเมษายน เนื่องจากได้รับลมตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งเป็นลมร้อนที่พัดมาจากทะเลจีนใต้ ทำให้อากาศโดยทั่วไปร้อนและชื้น

พื้นที่ ประชากร ศาสนาและภาษา

จังหวัดนราธิวาส มีพื้นที่ทั้งหมด ๔,๔๗๕.๔๓ ตารางกิโลเมตร มีประชากรจากการสำรวจของ ที่ทำการปกครองจังหวัดนราธิวาส ณ วันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๕๔ จำนวน ๗๒๙,๙๓๖ คน จำแนกเป็น เพศชาย ๓๖๐,๗๖๘ คน เพศหญิง ๓๖๙,๑๖๘ คน

ประชากรจังหวัดนราธิวาส นับถือศาสนาอิสลาม ร้อยละ ๘๓ มัสยิด ๖๒๖ แห่ง
 นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ ๑๖.๕๔ วัด ๗๑ แห่ง และสำนักสงฆ์ ๒๑ แห่ง
 นับถือศาสนาคริสต์และอื่นๆ ร้อยละ ๐.๕๕ โบสถ์คริสต์ ๔ แห่ง

ประชากรใช้ภาษาพูดหลากหลาย เพราะมีหลายกลุ่มมาตั้งถิ่นฐานในจังหวัดนราธิวาส ที่มาจากภาคกลางก็จะใช้ภาษาไทยมาตรฐาน หากมาจากจังหวัดอื่นๆ ในภาคใต้ จะมีสำเนียงพูดหลายสำเนียง เช่น สำเนียงภาษาไทยใต้ตอนบน ภาษาไทยใต้ตอนล่าง และยังมีภาษาพูดและสำเนียงที่แปลกไปจากภาษาไทยภาคใต้ในจังหวัดอื่นๆ มากเป็นพิเศษคือ สำเนียงภาษาเงาะ มีพูดกันมานานและมีอยู่ในกลุ่มคนไทยพุทธดั้งเดิมของจังหวัดนราธิวาส เป็นเอกลักษณ์ประจำถิ่นของอำเภอตากใบ สำหรับคนไทยที่นับถือศาสนาอิสลามจะใช้ภาษาซึ่งเรียกว่า “ภาษามลายูถิ่น” หรือเรียกว่า “ภาษายาวี” ในชีวิตประจำวัน คล้ายคลึงกับภาษามลายู ในประเทศมาเลเซีย อินโดนีเซีย และบรูไน

ต้นไม้ประจำจังหวัด

ตะเคียนชันตาแมว (*Neobalanocarpus heimii* (King)) เป็นไม้มงคลประจำจังหวัดนราธิวาส พบมากบนภูเขาสูงในป่าเขตจังหวัดนราธิวาส เป็นไม้ยืนต้นขนาดใหญ่ เนื้อไม้ ใช้ในการก่อสร้างอาคารบ้านเรือน เช่น ทำเสา รอด ตง ช่อ ใช้ต่อเรือ ทำหมอนรองรางรถไฟ เครื่องแต่งบ้าน เสาเขื่อน ทำเรือใบ เรือสำเภาเดินทะเล เสากระโดงเรือ ชันของไม้ชนิดนี้ มีราคาสูงใช้ผสมน้ำมัน ทาไม้ และน้ำมันชักเงาอย่างดี ลักษณะเป็นไม้ยืนต้น สูง ๓๐-๔๐ เมตรเรือน ยอดเป็นพุ่ม ลำต้นเปลาตรง เปลือกสีน้ำตาลเข้ม ล่อนเป็นสะเก็ด มีชันสีขาว ใบเดี่ยว เรียงสลับแผ่นใบรูปใบหอกหรือรูปดาบปลายแหลม โคนสอบ ดอกสีขาวกลิ่นหอม ออกเป็นช่อตามง่ามใบและปลายกิ่ง ออกดอกช่วงเดือน เมษายน-มิถุนายน

ดอกไม้ประจำจังหวัด

ดอกบานบุรีเหลือง (*Allamanda cathartica*)

ต้นเป็นพุ่ม โคนลำต้นแข็งปลายกิ่งอ่อนโค้ง ดอกสีเหลืองสดออกเป็นช่อ ลักษณะทั่วไป เป็นไม้เถาเลื้อยใบยาวกว้างปลายแหลม ดอกคล้ายดอกผักบุ้ง สีม่วง สีเหลือง หรือสีแดงตามพันธุ์ กลิ่นหอมอ่อนออกดอกตลอดปี

การปกครอง

จังหวัดนราธิวาสแบ่งเป็น ๑๓ อำเภอ ๗๗ ตำบล ๕๒๑ หมู่บ้าน มีประชากร ๖๙๐,๑๔๗ คน (ข้อมูลสำรวจของกรมการปกครองเมื่อ ๒๓ มีนาคม ๒๕๔๓) ส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม ร้อยละ ๘๒ ศาสนาพุทธ ร้อยละ ๑๗ และศาสนาอื่นๆ ร้อยละ ๑ ในชีวิตประจำวันใช้ภาษาถิ่นที่เรียกว่า "ภาษามลายูพื้นเมือง" และมีภาษาเงี้ยวเป็นภาษาไทยพื้นเมือง อาชีพหลักทำการเกษตร เช่น สวนยางพารา มะพร้าว สวนผลไม้ ทำนา เลี้ยงสัตว์ และการประมง

รายอำเภอ	ตำบล	หมู่บ้าน
๑) อำเภอนราธิวาส	๗	๔๙
๒) อำเภอตากใบ	๘	๕๑
๓) อำเภอสุไหงโก-ลก	๔	๑๕
๔) อำเภอสุไหงปาดี	๖	๔๘
๕) อำเภอแว้ง	๖	๔๓
๖) อำเภอระแงะ	๗	๕๕
๗) อำเภอรีโอเสา	๙	๖๙
๘) อำเภอศรีสาคร	๖	๓๕
๙) อำเภอช้าง	๖	๕๕
๑๐) อำเภอบาเจาะ	๖	๓๖
๑๑) อำเภอสุคีริน	๕	๔๑
๑๒) อำเภอจะแนะ	๔	๒๙
๑๓) อำเภอเจาะไอร้อง	๓	๒๙

สังคมและวัฒนธรรม

- เชื้อชาติ ส่วนมากเป็นชาวไทยเชื้อสายมลายูดั้งเดิม ชาวไทย ชาวไทยเชื้อสายจีน และชาวมาเลเซียอพยพจากมาเลเซีย
- ศาสนา ชาวไทยมุสลิม ๘๒ % ชาวไทยพุทธ ๑๗.๙% คริสต์ และอื่น ๆ ๐.๑ % ภาษา ส่วนใหญ่ ๘๐.๔% ใช้ภาษามลายูปัตตานี นอกจากนี้ยังมีการใช้ภาษาไทยถิ่นใต้ ภาษาไทยตากใบ และภาษาจีน

การศึกษา

ปัจจุบันมีสถานศึกษารวมทั้งหมด ๔๘๘ แห่ง (ไม่รวมแหล่งวิชาการนอกระบบ) สังกัด สปช. ๒๕๕ แห่ง สังกัด สศ. ๑๘ แห่ง สังกัด สช. ๘๒ แห่ง สังกัด กศป. ๑๕ แห่ง สังกัดเทศบาล ๑๐ แห่ง สถาบันศึกษาปอเนาะที่จดทะเบียน ๗๖ สถาบัน จำนวนนักศึกษาก่อนประถมศึกษา ๓๑,๒๐๐ คน ระดับประถมศึกษา ๘๘,๒๐๐ คน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ๑๗,๓๐๐ คน ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. ๙,๔๐๐ คน ระดับอุดมศึกษา (ปวส.) ๙๐๐ คน ระดับอุดมศึกษา (วิทยาลัยพยาบาล) ๘๐๐ คน รวม ๑๔๗,๗๐๐ คน

ศิลปะ-วัฒนธรรม-ขนบธรรมเนียม ประเพณี และการละเล่นพื้นเมืองที่สำคัญ

ประเพณีชิงเปรต

เป็นประเพณีเนื่องในเทศกาลวันสารท เดือนสิบของชาวไทยที่นับถือศาสนาพุทธ จัดทำในวัดทุกวัดในวันแรม ๑๔ หรือ ๑๕ ค่ำ เดือนสิบ โดยทำร้านจัดสำหรับอาหารคาวหวานไปวางอุทิศส่วนกุศลให้เปรตชน (ปู่ ย่า ตา ยาย และบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว) ร้านที่วางอาหารเรียกว่า ร้านเปรต ซึ่งสร้างไว้กลางวัด ยกเสาสูง มีสี่เสาข้าง เสาเดียวข้าง บนร้านเปรตจะมีสายสิญจน์วงไว้รอบและต่อยาวไปถึงที่พระสงฆ์นั่งทำพิธีกรรม พิธีเสร็จบรรดาผู้มาร่วมทำบุญก็จะเข้าไปรุมแย่งอาหารสิ่งของ อาหารคาวหวานที่อยู่บนร้านเปรตอย่างสนุกสนาน จากนั้นก็จะจัดอาหารถวายเพลแก่พระภิกษุสงฆ์ทุกรูปที่อยู่ในวัด ต่อจากนั้นผู้ร่วมงานทุกคนก็จะกินอาหารร่วมกัน

ประเพณีบังกุลบัว

การทำบุญระลึกถึงญาติที่ล่วงลับไปแล้ว และนำกระดูกมาบรรจุไว้ในบัว ประจำหมู่บ้านในแต่ละวัดหรือบัวประจำตระกูล พิธีนี้มีขึ้นระหว่างเดือนห้าของทุกปี ถือเป็นงานชุมนุมญาติของแต่ละหมู่บ้าน ในวันนี้จะมีการทำความสะอาดตกแต่งบัว บางที่จึงเรียกว่า ทำบุญรดน้ำบัว งานบังกุลบัวเริ่มตั้งแต่วันแรมค่ำ เดือนห้า เป็นต้นไป โดยทำวัดละวันไปจนกว่าจะครบทุกวัด

ประเพณีลาซัง

ประเพณีของชาวพุทธในจังหวัดนราธิวาส แถวอำเภอตากใบเรียกว่า ลัมซัง ประเพณีนี้สืบเนื่องมาจากความเชื่อเรื่องทีนา เรื่องแม่โพสพ เชื่อว่าจะทำให้ข้าวในนาปีต่อไปงอกงาม ให้ผลผลิตสูงหลังจากที่เก็บเกี่ยวข้าวเสร็จแล้ว ผู้นำชุมชนก็จะกำหนดวันลาซัง ก่อนวันลาซัง ต้องเตรียมการทำขนมจีนชาวบ้านจะไปชุมนุมกันที่สถานที่จัดงาน ส่วนใหญ่มักจะเป็นศาลากลางทุ่งนา โดยจะจัดเตรียมลานกว้างกลางทุ่งนาเพื่อใช้จัดกิจกรรม หลังจากเสร็จพิธี จากนั้นชาวบ้านจะนำขนมจีนมาเลี้ยงพระ เสร็จแล้วจะกินขนมจีนร่วมกัน

ประเพณีลากพระหรือชักพระ

ประเพณีของชาวพุทธ ทำพิธีหลังจากวันมหาปวารณาหรือวันออกพรรษาหนึ่งวัน พุทธศาสนิกชนจะพร้อมใจกัน อัญเชิญพระพุทธรูปขึ้น ประดิษฐานบนบุษบก ที่วางอยู่เหนือรถหรือล้อเลื่อน แล้วแห่ชักลากไปรวมกัน ณ จุดที่นัดหมาย อาจเป็นวัดใดวัดหนึ่งหรือสถานที่ที่กำหนดไว้ รถหรือล้อเลื่อนที่ประดิษฐานพระพุทธรูป ชาวบ้านเรียกว่า เรือพระ

ประเพณีกินวาน

การไหว้วานให้เพื่อนบ้านมาช่วยลงแรงทำงานอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยที่ผู้ร่วมแรงไม่คิดค่าแรงงานบางอย่างอาจผลัดเปลี่ยนช่วยกันทำเป็นบ้าน ๆ อย่างที่ทางภาคกลางเรียกการลงแขก แต่งานกินวานบางอย่างอาจไม่มีโอกาสที่จะผลัดเปลี่ยนกัน การไหว้วานใช้วิธีบอกกล่าวกันด้วยวาจา ผู้ไหว้วานอาจจะไปบอกด้วยตนเอง หรือมอบหมายให้คนอื่นบอกแทนก็ได้ เรียกว่า ออกปาก และถือเป็นประเพณีที่เจ้าภาพจะต้องเลี้ยงอาหารผู้มาร่วมลงแรง จึงมักใช้คำว่า ไปกินวานผู้ที่ได้รับมอบหมายให้ไปกินวาน เมื่อไปถึงที่กินวานก็ต้องไปบอกเจ้าภาพว่าคนในบ้านนี้มาแล้วที่จัดเลี้ยงแขกที่มากินวาน ถ้าเป็นงานที่ต้องทำตลอดวัน ต้องเลี้ยงอาหารคาวหวานและเครื่องดื่ม

สิละ

ศิลปะการป้องกันตัวที่สืบทอดกันมาเนิ่นนานของชาวไทยเชื้อสายมุสลิม ลักษณะการต่อสู้ด้วยมือเปล่าคล้ายกังฟู หรือมวยไทย การแสดงสิละเริ่มต้นด้วยการไหว้ครู โดยจะไหว้ทีละคน ผู้เล่นจะท่องบ่นคาถามีใจความว่า "ขอโหสิกรรมแก่คู่ชิงชัย ขอให้เป็นที่รักแก่เพื่อนบ้าน ขอให้ผู้ชมนิยมศรัทธา" ผู้แสดงจะแสดงเป็นคู่ๆ เน้นการแต่งกายที่สวยงาม โดยสวมเสื้อแขนสั้น นุ่งโสร่ง สีสดทับกางเกงกาชายาว คาดเอวด้วยผ้า หรือเข็มขัดคาดทับโสร่งให้กระชับ เหน็บกริชที่เอวและมีผ้าโพกศีรษะ การแสดงสิละแบ่งเป็น ๒ ประเภท คือ สิละยาโตะ (ตก) ศิลปะการต่อสู้โดยการรุกและรับ ถ้ารับไม่ได้ก็จะตกไป ส่วนใหญ่จะใช้ในการประชันฝีมือ สิละ (รำ) คือสิละที่ใช้กริชประกอบการรำรำก่อนแสดงการต่อสู้ทั้งหมดจะรับเล่นในงานมงคล ต่างๆ เช่น งานสุหนัต แต่งงาน

มโนราห์

จัดเป็นศิลปะการแสดงเช่นเดียวกับมโหรี มโนราห์คณะหนึ่งจะมีผู้แสดงไม่น้อยกว่า ๑๐ คน โดยแสดงเป็นตัวพระ ตัวนาง และตัวตลก ก่อนมโนราห์ทำการแสดงจะมีการแสดงดนตรีก่อนทุกครั้ง ผสมเครื่องดนตรีที่มีทั้งกลอง ฆ้อง โหม่ง ไม้แตระ ไม้กรับ ปัจจุบันมีดนตรีสากลเข้ามาผสมด้วย เช่น กีตาร์ กลองชุด

ติเกฮูลู

คล้ายลำตัดของภาคกลาง โดยมีการร้องโต้ตอบระหว่างกัน หรือร้องเดี่ยว โดยใช้ปฏิภาณไหวพริบ ในการคิดใช้ถ้อยคำขึ้นต้นและโต้ตอบ ฮูลูคณะหนึ่งจะมีลูกคู่ประมาณ ๑๐ คน ผู้ร้องเพลงประจำคณะมีประมาณ ๒-๓ คน ลูกคู่จะนั่งล้อมวงร้องรับและปรบมือพร้อมทั้งโยกตัวให้เข้ากับจังหวะดนตรี ได้แก่ กลองรำมะนา ฆ้องโหม่ง และลูกแซ็ก ในสมัยก่อนนักแสดงฮูลูจะนุ่งโสร่งและสวมเสื้อคอกลม แต่ปัจจุบันเปลี่ยนมาแต่งกายแบบสากลนิยม

หนังตะลุง

เป็นกิจกรรมบันเทิงที่นิยมมาเนิ่นนานในแถบจังหวัดนราธิวาส ยะลา และปัตตานี ในตัวหนังตะลุงจะมีตัวพระ ตัวนาง และตัวตลก ซึ่งมีรูปหนังไอ้เท่งเป็นตัวละครเด่นเดียวกับหนังตะลุงของมลายู โรงที่ใช้แสดงหนังตะลุงสร้างเป็นเพิงแหงนสูงจากพื้นดินประมาณ ๑-๑.๕ เมตร แสดงประกอบเครื่องดนตรี คือ กลองขนาดเล็ก ๑ คู่ ปี่ชวา ทับ โหม่ง ฉิ่ง และฆ้อง ปัจจุบันมีการนำเครื่องดนตรีสากลมาผสมกับดนตรีของหนังตะลุง

ประเพณีการกินเหนียว

ชาวมุสลิมเรียกกันว่า " มาแกบูโละ " ปฏิบัติติดต่อกันมาเป็นเวลาเนิ่นนานในช่วงเดือน ๑๐ และเดือน ๑ ของปฏิทินศักราชฮิจเราะห์ หรือตรงกับเดือนมิถุนายนและกรกฎาคมของไทย การกินเหนียวส่วนใหญ่นิยมจัดในงานแต่งงาน หรืองานเข้าสู่หนัด เจ้าภาพจะเชิญญาติสนิทมิตรสหายไปร่วมรับประทานอาหารในงาน ซึ่งจะเริ่มตั้งแต่เวลา ๐๘.๐๐ นาฬิกา หลังรับประทานอาหารจะมีการนำเงินไปมอบให้เจ้าภาพเพื่อเป็นการช่วยเหลืองาน

การถือศีลอด

ชาวไทยเชื้อสายมุสลิมและผู้นับถือทั่วไปจะเริ่มถือศีลอดในเดือนรอมฎอน หรือช่วงเดือนพฤษภาคมของไทย ผู้ถือศีลอดจะต้องมีอายุ ๑๐ ปีขึ้นไป ทำการถือศีลอดอย่างเคร่งครัดตลอด ๓๐ วัน ตั้งแต่พระอาทิตย์ขึ้นจนกระทั่งตกดิน โดยงดทั้งน้ำและอาหารทุกชนิด สรรวมกิเลสทางใจ รวมทั้งถือศีลตามหลักศาสนา หลังถือศีลอดจะมีการหยุดงานอย่างน้อย ๑ วัน เพื่อพบปะระหว่างญาติพี่น้องและถือเป็นวันพักผ่อนประจำปี

งานของดีเมืองนรา

งานประเพณีแข่งเรือกอลและปัจจุบันเรือกอลและเป็นเรือที่มีลวดลายสีสันทสวยงาม ซึ่งจัดการแข่งเรือ กอลและ เพื่อชิงถ้วยพระราชทานจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ

งานเสื่อกระจูดเป็นอีกกิจกรรมหนึ่งของจังหวัดนราธิวาสที่จัดขึ้น ในช่วงใกล้เคียงกับการแข่งเรือกอลและโดยจัดขึ้นที่บริเวณศาลา

วันลองกองเป็นกิจกรรมอีกอย่างหนึ่งของจังหวัดนราธิวาสที่จัดขึ้นในช่วง ใกล้เคียงกับการแข่งเรือกอลและโดยจัดขึ้นที่บริเวณศาลาประชาคมจังหวัดนราธิวาส

งานแห่เจ้าแม่โต๊ะโมะเป็นเทศกาลสำคัญของอำเภอสุไหงโก-ลก จัดปลายเดือนเมษายนในเขตเทศบาลในงานประกอบด้วย ขบวนแห่ภาคพิธีกรรม และภาคมหรศพ

แหล่งน้ำในจังหวัดนราธิวาส

๑. แม่น้ำบางนรา ตั้งอยู่ที่ ๓/๑ ตำบลกะลุวอเหนืออำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส เป็นโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในคราวเสด็จฯ เยี่ยมราษฎรในพื้นที่จังหวัดนราธิวาส โดยทรงมีพระราชดำริไว้เมื่อวันที่ ๒ ตุลาคม ๒๕๒๓ วันที่ ๒๕ สิงหาคม ๒๕๒๔ และวันที่ ๒๘ สิงหาคม ๒๕๒๖ ซึ่งพอจะสรุปพระราชดำริได้ดังนี้ "ตามที่กรมชลประทานได้ดำเนินการก่อสร้างอาคารบังคับน้ำ เช่น ประตูบังคับน้ำมูโนะ ประตูบังคับน้ำโต๊ะแดง ท่อบังคับน้ำปูยู ประตูบังคับน้ำน้ำแบ่งไว้แล้วนั้น เพื่อสามารถพัฒนาแหล่งน้ำจัดไว้ใช้เพื่อการชลประทาน การอุปโภคบริโภค การป้องกันน้ำเค็ม การระบายน้ำ และการควบคุมน้ำในลุ่มน้ำบางนราและพรุโต๊ะแดงได้สมบูรณ์ จำเป็นจะต้องก่อสร้างประตูบังคับน้ำบางนราทั้งตอนบน และตอนล่างโดยเร่งด่วน ทั้งนี้เพื่อให้ราษฎรในเขตพื้นที่โครงการพัฒนาลุ่มน้ำบางนรา ได้มีน้ำจัดไว้ใช้ในการอุปโภคบริโภค และการเกษตรได้ตลอดปี อันจะทำให้ราษฎร ซึ่งส่วนใหญ่มีฐานะยากจนให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้พิจารณาเห็นความสำคัญของแม่น้ำบางนรา ซึ่งควรได้รับการพัฒนาทั้งลุ่มน้ำ จึงได้เสนอขอความช่วยเหลือแบบให้เปล่า จากรัฐบาลญี่ปุ่น ในด้านการศึกษาวางโครงการ การออกแบบรวมทั้งการก่อสร้างอาคารประตูระบายน้ำปิดกั้นปากแม่น้ำบางนราทั้งสองแห่ง ซึ่งรัฐบาลญี่ปุ่นได้พิจารณา แล้วเห็นสมควรให้ความช่วยเหลือสนับสนุนโครงการ เพื่อน้อมเกล้าฯ ถวายพระกรุณาธิคุณเป็นการเฉลิมพระเกียรติใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาท เนื่องในวโรกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๕ รอบ ในปี ๒๕๓๐ ทั้งนี้รัฐบาลญี่ปุ่นได้ส่งผู้เชี่ยวชาญเข้ามา ดำเนินงานเมื่อเดือนมิถุนายน ๒๕๒๘ จัดทำรายงานความเหมาะสมโครงการ และได้ทำการศึกษา สำนวจ และออกแบบอาคารประตูระบายน้ำบางนราทั้งตอนบน และตอนล่างแล้วเสร็จเมื่อปี ๒๕๓๐ และพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเสด็จวางศิลาฤกษ์ประตูระบายน้ำ บางนราตอนบนเมื่อวันที่ ๒๕ กันยายน ๒๕๓๐

แม่น้ำบางนรา รับน้ำจากเทือกเขาบูโดสูกูไฮงปาตี ผ่านคลองสูกูไฮงปาตี คลองยะกัง และคลองตันหยงมัส ไหลผ่านท้องที่อำเภอตากใบ อำเภอสุไหงปาตี อำเภอระแงะ แล้วไหลลงสู่ทะเลที่อำเภอเมืองนราธิวาส มีความยาวประมาณ ๖๐ กิโลเมตร

๒. คลองยะกัง จุดเด่นของชุมชน/สิ่งที่เอกลักษณ์ของชุมชน/สถานที่ท่องเที่ยว

มีสภาพการคมนาคมสะดวก ถนนลาดยางตลอดสายมีรถประจำทาง สามารถสัญจรไปมาได้สะดวก

๑. มีคลองยะกังที่อุดมสมบูรณ์ สามารถให้คนในชุมชนประกอบอาชีพประมง (เรือเล็ก) การหากุ้ง เพิ่มรายได้ให้กับครอบครัว

๒. ชุมชนยะกัง เป็นชุมชนเก่าแก่ ซึ่งเป็นที่รู้จักกันมานาน ในเรื่องการทำขนมพื้นเมือง (ดั้งเดิม) ที่รู้จักกันแพร่หลายก็จะเป็น ขนมอาเกาะ เปียนา ขนมไข่ ปูตู แสมมา ขนมเจาะหู ขนมแบก ฯลฯ ซึ่งชุมชนยะกังเป็นชุมชนที่บุกเบิกทำขนมประเภทนี้

๓. แม่น้ำตากใบ

เป็นแม่น้ำที่เกิดจากการเปลี่ยนกระแสน้ำในทะเล ประกอบกับคลื่นได้ซัดทรายเข้าหาฝั่งให้เกิดเป็นสันทราย ส่วนภายในยังลึกเป็นแนวยาว จึงเกิดเป็นแม่น้ำยาวประมาณ ๑๔ กิโลเมตร อยู่ชายฝั่งตะวันออกในท้องที่ตำบลเจ๊ะเห ตำบลศาลาใหม่ และไหลไปบรรจบแม่น้ำสุไหงโก-ลก ที่บ้านตาบา ตำบลเจ๊ะเห อำเภอตากใบ ต่อเขตชายแดนไทยมาเลเซีย

๔.แม่น้ำสุโข-ลก

แม่น้ำโขง เป็นแม่น้ำสายสำคัญของภาคใต้ตอนล่างของประเทศไทย เป็นแม่น้ำที่กั้นพรมแดนระหว่างไทยกับมาเลเซีย โดยไหลผ่าน อำเภอสุโข-ลก ของประเทศไทย และเมืองรันตูป็นยัง ของรัฐกลันตัน ประเทศมาเลเซีย โดยมีต้นกำเนิดจากภูเขาเยลี ในหมู่เทือกเขาสันกาลาคีรี มีจุดสิ้นสุดของสายน้ำ โดยไหลลงตรงอ่าวไทยที่อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส พื้นที่ลุ่มน้ำโขง-ลก เป็นพื้นที่ชายแดนระหว่างประเทศไทย-สหพันธรัฐมาเลเซีย มีแม่น้ำโขง-ลกเป็นแนวกั้นพรมแดนระหว่างประเทศ เมื่อถึงช่วงฤดูน้ำหลาก มีปริมาณน้ำจำนวนมาก ไหลจากลำน้ำสาขาในพื้นที่อำเภอแว้ง อำเภอสุคิริน อำเภอสุโข-ลก และจากสหพันธรัฐมาเลเซีย มารวมกันที่แม่น้ำโขง-ลก ประกอบกับปริมาณน้ำจากพายุไต้ฝุ่นพัดผ่านพื้นที่ลุ่มน้ำโขง-ลก ลงสู่ทะเลฝั่งอ่าวไทยทำให้ปริมาณน้ำในพื้นที่มีจำนวนมาก ไม่สามารถระบายลงสู่แม่น้ำโขง-ลก ได้ทันจึงทำให้เกิดน้ำท่วม โดยช่วงฤดูฝนในพื้นที่ลุ่มน้ำโขง-ลก แบ่งพื้นที่เป็น ๒ ช่วง ได้แก่ ช่วงที่รับลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ซึ่งพัดพาเอาความชื้นจากทะเลอันดามันและมหาสมุทรอินเดียเข้ามา ทำให้มีปริมาณฝนตกชุกใน เดือนพฤษภาคม ถึง เดือนตุลาคม อีกช่วงหนึ่งคือช่วงที่รับลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งพัดพาเอาความชื้นจากอ่าวไทยเข้ามา ทำให้มีปริมาณฝนตกชุกอีกในเดือนพฤศจิกายน ถึง เดือนมกราคม ก่อให้เกิดอุทกภัยขึ้นในบริเวณต่างๆ ประกอบกับรูปแบบการใช้ที่ดินในสภาพปัจจุบันได้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปค่อนข้างมาก เช่น สภาพป่าต้นน้ำลำธาร สภาพลำน้ำตื้นเขิน การสร้างอาคารกีดขวางทางไหลของน้ำ การเจริญเติบโตของแหล่งชุมชน ทำให้อุทกภัยที่เกิดขึ้นเป็นไปอย่างฉับพลันและมีความรุนแรงมากกว่าในสภาพอดีต โดยเฉพาะพื้นที่ใกล้ภูเขาอาจเกิดจากแผ่นดินถล่มจากปริมาณน้ำป่าไหลหลาก ก่อให้เกิดความสูญเสียทั้งชีวิตและทรัพย์สินเป็นจำนวนมาก

๕.แม่น้ำสายบุรี

แม่น้ำสายบุรีมีแหล่งกำเนิดในเขตแนวชายแดนระหว่างประเทศไทยและประเทศมาเลเซีย จากยอดเขาต่างๆ ของเทือกเขาสันกาลาศรีที่สำคัญ ได้แก่ เขาบาตูดามอง เขาโต๊ะมุเต็ง เขามาแรแต เขาบาราละมาตอ เขาตีบุ เขากาลอ เขาลิจอ เขากูมากูลิง เขาน้ำค้าง และเขาหินม้า และไหลลงสู่อ่าวไทยที่อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี หล่อเลี้ยง ๘๒ ตำบล ๔๗๐ หมู่บ้าน แม่น้ำสายบุรีได้รับอิทธิพลของน้ำทะเล บางบริเวณทำให้น้ำมีสภาพเป็นน้ำกร่อย เป็นผลให้ในบริเวณนั้นๆ มีระบบนิเวศแตกต่างจากบริเวณอื่นๆ ของแม่น้ำเป็นอย่างมาก มีความเร็วของกระแสน้ำ ๒ ระดับ คือ ระดับความเร็วค่อนข้างสูง ซึ่งพบบริเวณต้นน้ำและบริเวณกลางน้ำ กับกระแสน้ำที่มีความเร็วลดลงมา ซึ่งพบบริเวณส่วนปลายลำน้ำ แม่น้ำสายบุรี เป็นแม่น้ำที่มีความยาว ๑๘๖ กิโลเมตร ไหลผ่านอำเภอจะแนะ อำเภอศรีสาคร อำเภอหรือเสาะ จังหวัดนราธิวาส และอำเภอรามัน จังหวัดยะลา ไหลลงสู่ทะเลที่อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี มีพื้นที่ลุ่มน้ำ ๔,๖๐๐ ตารางกิโลเมตร แม่น้ำสายบุรีมีน้ำไหลตลอดปี ใช้ในการอุปโภค บริโภค เกษตรกรรม และอุตสาหกรรม ต้นน้ำสายบุรีมีแหล่งแร่ทองคำ คือ เหมืองโต๊ะโมะ ในอดีตแม่น้ำสายบุรีเป็นแหล่งทองคำทรายที่สามารถร่อนหาได้ตลอดแนวลำน้ำ ปัจจุบันแม่น้ำสายบุรีมีความสำคัญต่อการประกอบอาชีพประมงของผู้ที่อาศัยอยู่ในบริเวณใกล้ลำน้ำ เช่น เป็นแหล่งเลี้ยงปลาในกระชังปลากระพง ปลาทับทิม หรืออื่นๆ นับเป็นการสร้างรายได้ให้แก่ประชาชนในบริเวณนั้น นอกจากต้นกำเนิดของแม่น้ำนี้อยู่ที่เทือกเขาสันกาลาศรี ไหลผ่านอำเภอแว้ง จังหวัดนราธิวาส ไหลผ่าน อำเภอจะแนะ อำเภอศรีสาคร อำเภอหรือเสาะ จังหวัดนราธิวาส และอำเภอรามัน จังหวัดยะลา ลงสู่ทะเลที่อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี ฉะนั้นเมื่อเดินทางไปยังอำเภอที่กล่าวมาในจังหวัดนราธิวาส จังหวัดยะลา และจังหวัดปัตตานี ก็สามารถสัมผัสกับแม่น้ำสายบุรีได้

๑. อุทยานแห่งชาติอ่าวมะนาว-เขาดันหยง

อุทยานแห่งชาติอ่าวมะนาว-เขาดันหยง สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้เสด็จมาทรงเยี่ยมราษฎรในบริเวณพื้นที่บ้านบางมะนาว หมู่ที่ ๑ ตำบลกะลุวอเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส ทรงมีพระราชดำริให้มีการปรับปรุงด้านต่างๆ ทั้งทางเศรษฐกิจ การศึกษา วัฒนธรรมและส่งเสริมการท่องเที่ยว ซึ่งต่อมาสำนักงานป่าไม้เขตปัตตานีได้สนองพระราชดำริดังกล่าว โดยทำการสำรวจพื้นที่บริเวณป่าสงวนแห่งชาติพิเศษป่าเขาดันหยง ในพื้นที่นอกเขตพระราชฐานพระตำหนักทักษิณราชนิเวศน์ เพื่อจัดตั้งเป็นวนอุทยาน มีเนื้อที่ประมาณ ๗๒๐ ไร่ และตั้งชื่อว่า “ วนอุทยานอ่าวมะนาว ” โดยกรมป่าไม้ได้ขึ้นทะเบียนเมื่อวันที่ ๒๑ เมษายน ๒๕๓๖

ต่อมาอธิบดีกรมป่าไม้ ได้ไปตรวจราชการที่จังหวัดนราธิวาส ได้ให้นโยบายเกี่ยวกับวนอุทยานอ่าวมะนาวว่า ควรดำเนินการจัดตั้งวนอุทยานอ่าวมะนาวให้เป็นอุทยานแห่งชาติทางทะเล เพราะมีพื้นที่โดยรวมประกอบด้วย ทรัพยากรธรรมชาติที่สมบูรณ์ มีหาดทรายขาวสลับด้วยโขดหินที่สวยงามตา ประกอบกับวนอุทยานอ่าวมะนาวมีอาณาเขตพื้นที่ติดต่อกับพระตำหนักทักษิณราชนิเวศน์ ซึ่งทุกๆ ปี ประมาณช่วงเดือนกันยายน – ตุลาคม จะมีการเสด็จแปรพระราชฐานเพื่อทรงงานตามพระราชดำริในท้องที่ภาคใต้ จำเป็นต้องมีสถานที่เพื่อเป็นศูนย์ปฏิบัติการของกรมป่าไม้ เพื่อถวายรายงานเกี่ยวกับกิจการด้านการป่าไม้ ส่วนอุทยานแห่งชาติทางทะเลได้สนองนโยบายตามที่อธิบดีมอบหมายดังกล่าว โดยสั่งเจ้าหน้าที่ออกมาทำการสำรวจพื้นที่บริเวณอ่าวมะนาวและบริเวณใกล้เคียง ในพื้นที่อำเภอบาเจาะ อำเภอเมือง อำเภอสุไหงปาดี จังหวัดนราธิวาส เพื่อกำหนดเป็นอุทยานแห่งชาติ จากผลการสำรวจพบว่าบริเวณพื้นที่อ่าวมะนาวและบริเวณใกล้เคียงมีสภาพธรรมชาติ ที่สมบูรณ์ เหมาะสมในการจัดตั้งเป็นอุทยานแห่งชาติทางทะเล ต่อมากกรมป่าไม้ได้มีหนังสือแจ้งให้สำนักงานป่าไม้เขตปัตตานี ส่งมอบวนอุทยานอ่าวมะนาวแก่ส่วนอุทยานแห่งชาติทางทะเลดำเนินการสำรวจเพิ่มเติม เพื่อเตรียมจัดตั้งเป็นอุทยานแห่งชาติต่อไป และอธิบดีกรมป่าไม้ (ดร.ปลอดประสพ สุรัสวดี) ได้ตั้งชื่อให้ใหม่เพื่อเป็นเกียรติว่า “อุทยานแห่งชาติอ่าวมะนาว – เขาดันหยง” เป็นอุทยานแห่งชาติที่ตั้งอยู่ในเขตป่าสงวนพิเศษป่าเขาดันหยง มีสภาพธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ และอุทยานแห่งชาติมีอาณาเขตติดต่อกับแนวเขตพระราชฐาน

พระตำหนักทักษิณราช นิเวศน์ สัตว์ป่าที่อาศัยในบริเวณนี้จะเคลื่อนย้ายไปมาระหว่างเขตอุทยานแห่งชาติ กับ เขตพระราชฐานเพื่อหาอาหารและน้ำ สัตว์ที่สำรวจพบได้แก่ กระรอก กระแต พญากระรอก ชะมด ลิ่น เม่น ลิง ค่าง อีเก้ง งูเหลือม งูเห่า งูกระจับ ไก่ป่า เหยี่ยวแดง นกขมิ้น นอกจากนี้จะพบเป็นสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมประเภทสัตว์กีบ เช่น กวางป่า เก้ง กระซัง ซึ่งเป็นสัตว์ป่าที่สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ ได้ทรงปล่อยไว้เพื่อสร้างระบบนิเวศในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติพิเศษป่าเขาตันหยง เป็นจำนวนมากอีกด้วย บริเวณพื้นที่ป่าสงวน ๒๐% ของนิคมสหกรณ์บาเจาะ มีสภาพเป็นป่าพรุมีน้ำท่วมขังในช่วงฤดูฝนและแล้งในช่วงฤดูแล้งพันธุ์ไม้ที่ พบเห็นบริเวณนี้ จำแนกได้ ๒ ส่วน คือ

บริเวณที่เป็นป่าพรุค่อนข้างสมบูรณ์ มีไม้ขนาดใหญ่ขึ้นปกคลุมหนาแน่น พันธุ์ไม้ที่สำคัญ ได้แก่ กระจับปี่ ตีนเป็ดพรุ ช้างให้ กระดุมผี อ้ายบัวว กะทัง ทองบั้ง หว้า เสม็ดแดง ชะเมา สาคุ หลาวชะโอน สะเตียว หมากเขียว หมากแดง

บริเวณที่เป็นป่าเสม็ด ซึ่งมีไม้เสม็ดขาวชนิดเดียวเป็นพื้นที่ผืนใหญ่ เนื้อที่ประมาณ ๘๐% ของเนื้อที่ทั้งหมด เท่าที่พบเห็นและสอบถามชาวบ้านในท้องที่ พบว่าเป็นแหล่งที่อยู่ของสัตว์ป่าหลายชนิด ได้แก่ หมูป่า ชะมด ลิงกัง เสือปลา กระรอก กระแต อีเห็น เต่า ตะพาบน้ำ ตะกวด กบ เขียด ปลาตุ๊ก ปลาหมอ ปลาช่อน ปลาลำพัน นกเอี้ยง นกขุนทอง นกกระปูด นกกางเขนดง นกกางเขนบ้าน งูเห่า งูจงอาง งูเขียว เป็นต้น

บริเวณป่าพรุใกล้คลองปีเหล้ง มีสภาพเป็นป่าพรุที่มีน้ำท่วมขังเกือบตลอดปี เป็นป่าพรุที่มีความหนาแน่นพอสมควร พันธุ์ไม้ส่วนสำคัญได้แก่ ไม้เสม็ดขาว และจากการสอบถามชาวบ้านท้องที่ สัตว์น้ำที่พบได้แก่ เต่า ปลาตุ๊ก ปลาช่อน ปลาหมอ ปลาลำพัน ฯลฯ และพันธุ์สัตว์บกที่พบได้แก่ ลิง ลิ่น นาก ตะกวด อีเห็น ฯลฯ เป็นต้น

จุดเด่นที่เป็นเอกลักษณ์ของ **อุทยานแห่งชาติอ่าวมะนาว – เขาตันหยง** คือ บริเวณที่ทำการอุทยานแห่งชาติ ซึ่งมีสภาพเป็นหาดทรายขาว สลับด้วยโขดหินที่อยู่กระจัดกระจายโอบล้อมด้วยเนินเขาสูงตลอดแนวจนถึงเขตพระราชฐาน บริเวณนี้จะพบเห็นพันธุ์ไม้ประเภทพันธุ์ไม้ป่าชายหาดที่สมบูรณ์ มีความสวยงามแปลกตาจำนวนมาก นอกจากนี้ในบริเวณเขตป่าซึ่งติดกับหาดทรายนั้นยังสามารถพบเห็นน้ำตก ซึ่งสามารถลงเล่นน้ำได้ โดยทางอุทยานแห่งชาติได้ตั้งชื่อไว้ว่า “น้ำตกธาราสวรรค์” เป็นน้ำตกที่มีต้นกำเนิดจากภูเขาสูงในเขตพระราชฐานไหลลงสู่อ่าวไทยในเขต อุทยานแห่งชาติ (น้ำตกธาราสวรรค์นี้จะพบเห็นได้เฉพาะในช่วงฤดูฝนเท่านั้น)

น้ำตกธาราสวรรค์ เป็นน้ำตกที่อยู่ในชายป่าริมหาดทรายบริเวณชายหาดเขาตันหยง ห่างจากที่ทำการ อุทยานแห่งชาติอ่าวมะนาว – เขาตันหยง ตามเส้นทางเดินเท้าประมาณ ๔๐๐ เมตร มีต้นกำเนิดจากยอดเขาตันหยงในเขตพระราชฐานพระตำหนักทักษิณราชนิเวศน์ ไหลลงสู่อ่าวไทยในเขต อุทยานแห่งชาติอ่าวมะนาว – เขาตันหยง บริเวณชายหาดเขาตันหยงเป็นน้ำตกที่มีขนาดไม่ใหญ่และสูงชันมากนักนักท่องเที่ยวสามารถนั่งพักผ่อนชมธรรมชาติหรือลงเล่นน้ำได้

น้ำตกกริมผา เป็นน้ำตกที่อยู่ห่างจากที่ทำการ อุทยานแห่งชาติอ่าวมะนาว – เขาตันหยง โดยการเดินทางโดยรถยนต์ ประมาณ ๒.๕ กิโลเมตร อยู่ติดกับชุมชนบ้านนากอฮูเต มีต้นกำเนิดในลักษณะเดียวกับน้ำตกธาราสวรรค์ แต่ไหลลงสู่ที่ราบภายในหมู่บ้าน เป็นน้ำตกขนาดใหญ่และสูงชันกว่าน้ำตกธาราสวรรค์ และจะมีน้ำไหลหลากและสวยงามเฉพาะช่วงหน้าฝน ประมาณ ๓ – ๔ เดือนเท่านั้น แต่หลังจากนั้นน้ำจะแห้งสนิท และเนื่องจากการเดินทางในช่วงหน้าฝนไม่ค่อยสะดวก เส้นทางเข้ามีหลุมบ่อขนาดใหญ่และน้ำท่วมเส้นทาง อุทยานแห่งชาติอ่าวมะนาว – เขาตันหยง จึงยังไม่เปิดให้เป็นพื้นที่ท่องเที่ยว แต่กำลังปรับปรุงพื้นที่เพื่อให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวแห่งใหม่ของ อุทยานแห่งชาติอ่าวมะนาว – เขาตันหยง ในอนาคตต่อไป

หาดเขาตันหยง

หาดเขาตันหยง บริเวณนี้จะมีสภาพเป็นหาดทรายขาวสลับด้วยโขดหินหลากสีสัน น้อยใหญ่ ที่มีอยู่กระจัดกระจายโอบล้อมด้วยเนินเขาสูงในเขตอุทยานแห่งชาติ จนถึงเขตพระราชฐานฯ บริเวณนี้จะพบเห็นพันธุ์ไม้ป่าประเภทป่าชายหาดที่สมบูรณ์ มีความสวยงามสดดงามแปลกตาจำนวนมาก เคยมีผู้เปรียบเทียบกับบริเวณนี้ว่า มีบรรยากาศคล้ายคลึงกับมูมโตมูมหนึ่งบนเกาะใหญ่กลางทะเล

หาดอ่าวมะนาว

หาดอ่าวมะนาว เป็นเขตท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางเข้ามาโดยสะดวก เนื่องจากอยู่ติดกับบริเวณที่จอดรถ มีทางเดินปูด้วยแผ่นคอนกรีตตลอดเส้นทางไปยังหาดทรายขาวที่มีแนวทิวสนเรียงรายตลอดชายฝั่ง บริเวณนี้ อุทยานแห่งชาติอ่าวมะนาว – เขาตันหยง ได้มีการปรับปรุงตกแต่งสภาพภูมิทัศน์ให้มีความสวยงามตลอดเวลา พร้อมทั้งยังมีการจัดบริเวณเป็นโต๊ะที่นั่งไว้บริการนักท่องเที่ยวให้ความสะดวกในการรับประทานอาหาร หรือใช้ทำกิจกรรมนันทนาการอื่น ๆ ได้เป็นอย่างดี อุทยานแห่งชาติอ่าวมะนาว-เขาตันหยง หมู่ที่ ๑๒ ต.กะลุวอเหนือ อ. เมืองนราธิวาส จ.นราธิวาส ๙๖๐๐๐ โทรศัพท์ : ๐ ๘๑๘๘๘ ๒๒๘๘

๒. อุทยานแห่งชาติน้ำตกซีโป

ตั้งอยู่ หมู่ที่ ๓ ตำบลเฉลิม อำเภอร่องแงะ จังหวัดนครราชสีมา เป็นน้ำตกที่รู้จักกันอย่างแพร่หลาย ในท้องที่อำเภอร่องแงะมีความสวยงาม มีความสูงรวม ๙ ชั้น มีน้ำไหลตลอดปี นอกจากนี้ในบริเวณชุมชนใกล้เคียง ยังเป็นแหล่งปลูกลองกองที่มีรสชาติดีที่สุดในประเทศไทยอีกด้วย อุทยานแห่งชาติน้ำตกซีโป ประกอบด้วยพื้นที่ที่เป็นภูเขาสูงสลับซับซ้อน ทอดยาวจากทิศใต้ไปทางทิศเหนือมีความลาดเอียงจากยอดเขาไปทางทิศตะวันตกและทิศใต้ มียอดเขาที่สูงที่สุดวัดจากระดับน้ำทะเลได้ประมาณ ๘๑๙ เมตรสภาพป่าโดยทั่วไปเป็นป่าดงดิบชื้น เป็นแหล่งต้นน้ำที่สำคัญ ที่ใช้ในการอุปโภคบริโภคและการทำการเกษตรกรรมของชุมชนรอบพื้นที่สภาพทางธรณี ชั้นดินของอุทยานแห่งชาติน้ำตกซีโป ส่วนใหญ่เป็นดินที่เกิดจากการสลายตัวของหินปูนและหินแกรนิต บางแห่งเกิดจากการทับถมของทรายผสมอินทรีย์วัตถุ มีการทับถมกันอย่างซ้ำนานปลดปล่อยธาตุอาหารลงสู่ดินกลายเป็นธาตุอาหารที่สำคัญสำหรับพืช สภาพพื้นดินเป็นดินเหนียวปนทรายและดินลูกรังสามารถอุ้มน้ำได้ดี มีความอุดมสมบูรณ์

๓. ป่าพรุโต๊ะแดง

เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี หรือที่รู้จักกันในชื่อ ป่าพรุโต๊ะแดง หรือ ป่าพรุสิรินธร เป็นป่าพรุที่มีเนื้อที่มากที่สุดที่ยังเหลืออยู่ในประเทศไทย เนื้อที่ของป่ามีความกว้างประมาณ ๘ กิโลเมตร และมีความยาวประมาณ ๒๘ กิโลเมตร มีพื้นที่ครอบคลุมอาณาเขตของอำเภอดากโบ อำเภอสูโงปาตี อำเภอสูโงโก-ลก อำเภอเจาะไอร้อง และอำเภอเมืองนราธิวาส จังหวัดนราธิวาส คิดเป็นเนื้อที่กว่า ๑๒๕,๖๒๕ ไร่ (แต่ส่วนที่สมบูรณ์จริง ๆ มีประมาณ ๕๐,๐๐๐ ไร่) มีแหล่งน้ำสำคัญ ๓ สายไหลผ่าน คือ แม่น้ำบางนรา, คลองสุโงปาตี และคลองโต๊ะแดง (อันเป็นที่มาของชื่อเรียก) [๑] ป่าแห่งนี้เป็นที่อยู่อาศัยของพืชและสัตว์ป่าหลากหลายชนิด ซึ่งหลายชนิดอยู่ในสถานะใกล้สูญพันธุ์ และพื้นที่รอบๆ ป่าก็เป็นพื้นที่เพาะปลูกข้าว ยาง และผลไม้ต่าง ๆ โดยมีศูนย์วิจัยและศึกษาพันธุ์ป่าพรุสิรินธร ซึ่งตั้งอยู่ ณ ตำบลปาเสมัส อำเภอสูโงโก-ลก ใช้เวลาเดินทางจากตัวเมืองสุโงโก-ลก ผ่านทางหลวงสายสุโงโก-ลก - ดากโบ แล้วเลี้ยวซ้ายตรงแยกขวั้นนัท ด้วยระยะทางประมาณ ๑๐ กิโลเมตรจากตัวเมืองสุโงโก-ลก เดินศึกษาธรรมชาติยาวกว่า ๑,๒๐๐ เมตร ภายในศูนย์มีเส้นทางเดินศึกษาความอุดมสมบูรณ์ของป่าผ่าใจกลางป่าพรุ มีหอคอย และศูนย์บริการข้อมูล ตลอดจนชมแสดงประวัติและข้อมูลของพืช พันธุ์ และสัตว์ต่างๆในพื้นที่ป่าพรุโดยรอบ ใช้เวลาเดินประมาณ ๔๕ - ๖๐ นาที

๔.วัดชลธาราสিংเห

วัดชลธาราสিংเห นั้นมีความสำคัญทางประวัติศาสตร์พรมแดนไทย-มาเลเซีย เนื่องจากเป็นสถานที่ที่สยามใช้เป็นเหตุผลอ้างอิงในการปักปันเขตแดน ในปี ๒๔๕๒ ในอดีตเมื่อมลายูตกเป็นเมืองขึ้นของประเทศอังกฤษ อังกฤษพยายามที่จะผนวกจังหวัดนราธิวาส ไปเข้าเป็นส่วนหนึ่งของอาณานิคม ด้วยกุศโลบายอันแยบยล สยามนั้นได้ใช้ข้ออ้างว่าวัดชลธาราสিংเห เป็นวัดคู่บ้านคู่เมืองของชาวอำเภอดากโบ มีอาคารสถานที่และถาวรวัตถุเป็นแบบไทย ที่สร้างมาอย่างวิจิตรพิสดาร ทรงคุณค่าในเชิงศิลป์ ยากยิ่งที่คนต่างชาติจะสร้างสรรค์ได้ ประกอบกับท้องที่อำเภอดากโบมีวัด และคนไทยพุทธอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก สุดท้ายอังกฤษจึงได้ยอมรับให้เป็นจังหวัดนราธิวาสในประเทศไทยไป มีผลให้ ๔ อำเภอชายแดนไทยไม่ต้องผนวกเป็นประเทศมาเลเซีย

๕.พิพิธภัณฑ์เหมืองทองคำโต๊ะโม๊ะ

เหมืองแร่ทองคำ เป็นเหมืองทองคำซึ่งสร้างก่อนปี พ.ศ.๒๔๗๔ โดยมีชาวฝรั่งเศสได้รับสัมปทานการทำเหมืองแร่ทองคำที่ภูเขาโต๊ะโม๊ะ เดิมเรียกว่า "ภูเขาสีซอ" ต่อมารัฐบาลไทยเข้าไปดำเนินการหลังจากเกิดสงครามอินโดจีน และปัจจุบันได้เลิกทำเหมืองแล้ว แต่ยังคงเหลือสิ่งก่อสร้าง เช่น บ้านพักที่ทำการเดิม อุโมงค์ ๔ อุโมงค์หลัก และอุโมงค์ย่อยอีกเป็นจำนวนมาก บริเวณโดยรอบประกอบด้วยป่าไม้ธรรมชาติ มีลำธารน้อยจำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งทัศนียภาพในยามเช้าจะปรากฏทะเลหมอกเป็นลานกว้างสวยงาม นักท่องเที่ยวที่ต้องการพักค้าง สามารถพักได้ที่บ้านพัก ซึ่งดัดแปลงเป็นที่รองรับนักท่องเที่ยวที่มาพักค้างคืนได้ประมาณคืนละ ๒๕ - ๓๐ คน หากนักท่องเที่ยวต้องการชมการร่อนทองแบบพื้นเมืองจะมีการสาธิตการร่อนทอง และสามารถเห็นแร่ทองคำจริง

พิพิธภัณฑ์เหมืองทองคำโต๊ะโม๊ะ ตั้งอยู่หมู่ที่ ๑ บ้านโต๊ะโม๊ะ ตำบลภูเขาทอง อำเภอสุคิริน จังหวัดนราธิวาส เป็นจุดล่องแพและการร่อนแร่ทองคำ

๖.พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นขุนละหาร

พิพิธภัณฑ์แห่งนี้ เกิดจากความต้องการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม และสิ่งของเครื่องใช้ของผู้คนในอดีตในชุมชนนี้ของผู้ใหญ่บ้านรัศมีนทร์ นิติธรรม สร้างขึ้นโดยใช้เงินส่วนตัวเพียงอย่างเดียว โดยสิ่งของที่นำมาจัดแสดงมีทั้งของสะสม ของที่ได้รับบริจาค และของที่ซื้อมาเอง โดยเป็นความร่วมมือของชาวบ้าน อาคารจัดแสดงเป็นอาคาร ๒ ชั้น ชั้นล่างแสดงเรื่องราวของประวัติศาสตร์ความเป็นมาในอดีตของท้องถิ่นนี้ตั้งแต่ยุคก่อนประวัติศาสตร์ จนถึงช่วงลังกาสุกะ ช่วงปัตตานีดารุสลาม รวมถึงเรื่องราวของขุนละหาร และบุคคลสำคัญต่างๆ ในชุมชน และนอกจากนี้บริเวณชั้น ๒ ยังจัดแสดงว่าวที่มีลักษณะเฉพาะของท้องถิ่นโดยได้จัดทำขึ้นตามแบบของเรื่องเล่าเกี่ยวกับลักษณะของว่าวโบราณนี้ในอดีตพิพิธภัณฑ์แห่งนี้ตั้งอยู่ริมถนนทางหลวงหมายเลข ๑๒ ห่างจากตัวเมืองนราธิวาสไปประมาณ ๑๓ กิโลเมตร เปิดให้เข้าชมทุกวันเวลา ๙.๐๐-๑๖.๐๐ น. โดยไม่เสียค่าเข้าชม แต่ยินดีรับบริจาคเพื่อเป็นการบำรุงพิพิธภัณฑ์

๗. มัสยิด ๓๐๐ ปี

มัสยิด ๓๐๐ ปี มัสยิดวาดีอัลฮูเซ็น บ้านตะโละมานะ ตำบลบุษบาวอ ห่างจากจังหวัดนราธิวาส เป็นระยะทาง ๒๕ กิโลเมตร ตามทางหลวงแผ่นดิน หมายเลข ๔๒ แล้วแยกที่บ้านบือราแง นายวันฮูเซ็น อัสนานาวี ผู้อพยพมาจากบ้านสะนอยานยา จังหวัดปัตตานี เป็นผู้สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๑๖๗ เริ่มแรกสร้างหลังคามุงใบลาน ต่อมาเปลี่ยนเป็นกระเบื้องดินเผา ลักษณะของมัสยิดมีความแตกต่างจากมัสยิดทั่วไป คือเป็นอาคาร ๒ หลังติดต่อกัน สร้างด้วยไม้ตะเคียนทั้งหลัง ลักษณะการสร้างจะใช้ไม้สลักแทนตะปู รูปทรงของอาคารเป็นแบบไทย

พื้นเมืองประยุกต์เข้ากับศิลปะจีน และมลายูออกมาได้ลงตัว ส่วนเด่นที่สุดของอาคาร คือ เหนือหลังคาจะมีฐานมารองรับจั่วบนหลังคาอยู่ชั้นหนึ่ง ส่วนหออาซานซึ่งมีลักษณะเป็นกังหัน ก็ตั้งอยู่บนหลังคาส่วนหลัง ฝาเรือนใช้ไม้ทั้งแผ่นแล้วเจาะหน้าต่าง ส่วนช่องลมแกะเป็นลวดลาย ใบไม้ ดอกไม้สลับลายจีน ปัจจุบันมัสยิดนี้ยังใช้เป็นสถานประกอบศาสนกิจของชาวมุสลิม หากต้องการเข้าชมภายในต้องได้รับอนุญาตจากโต๊ะอิหม่ามประจำหมู่บ้าน โดยทั่วไปเข้าชมได้บริเวณภายนอกเท่านั้น นอกจากนั้นหมู่บ้านตะโลมานะ ในอดีตยังเป็นแหล่งผลิตคัมภีร์อัลกุรอาน ที่เขียนด้วยมือด้านข้างมัสยิดมีสุสานชาวมุสลิม ถ้าเป็นของผู้ชายหินที่ประดับอยู่บนหลุมฝังศพจะมีลักษณะกลม

การคมนาคม

๑. ทางบก

ระยะทาง ๑,๑๔๙ กิโลเมตร จากกรุงเทพฯ ตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๔ ผ่านจังหวัดประจวบคีรีขันธ์-จังหวัดชุมพร และทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๔๑ ผ่านจังหวัดสุราษฎร์ธานี-จังหวัดนครศรีธรรมราช-จังหวัดพัทลุง-อำเภอหาดใหญ่ และต่อด้วยทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๔๒ เข้าสู่จังหวัดปัตตานี-จังหวัดนราธิวาส มีรถโดยสารประจำทางกรุงเทพฯ-นราธิวาส-สุโขทัย-ลพบุรี บริการทุกวัน

๒. ทางรถไฟ

การรถไฟแห่งประเทศไทย เปิดบริการเดินรถไฟระหว่างกรุงเทพฯ-สุโขทัย-ลพบุรี-ยะลา-สุโขทัย-ลพบุรี-นครศรีธรรมราช-สุโขทัย-ลพบุรี สุราษฎร์ธานี-สุโขทัย-ลพบุรี ชุมทางหาดใหญ่-สุโขทัย-ลพบุรี พัทลุง-สุโขทัย-ลพบุรี ทุกวันทั้งรถด่วน รถเร็ว รถท้องถิ่น

สามารถเดินทางได้กับขบวนรถ ดังนี้

รถด่วนพิเศษที่ ๓๗/๓๘ กรุงเทพฯ-สุโขทัย-ลพบุรี-กรุงเทพฯ
 รถเร็วที่ ๑๗๑/๑๗๒ กรุงเทพฯ-สุโขทัย-ลพบุรี-กรุงเทพฯ
 รถเร็วที่ ๑๗๕/๑๗๖ ชุมทางหาดใหญ่-สุโขทัย-ลพบุรี-ชุมทางหาดใหญ่
 รถท้องถิ่นที่ ๔๕๑/๔๕๒ นครศรีธรรมราช-สุโขทัย-ลพบุรี-นครศรีธรรมราช
 รถท้องถิ่นที่ ๔๖๓/๔๖๔ พัทลุง-สุโขทัย-ลพบุรี-พัทลุง
 รถท้องถิ่นที่ ๔๔๗/๔๔๘ สุราษฎร์ธานี-สุโขทัย-ลพบุรี-สุราษฎร์ธานี
 รถท้องถิ่นที่ ๔๕๓/๔๕๔ ยะลา-สุโขทัย-ลพบุรี-ยะลา

๓. ทางอากาศ

๓.๑ สายการบินแอร์เอเชีย

เดินทางจากดอนเมือง	เวลา	๑๐:๒๕	น.	ถึง	นราธิวาส	เวลา	๑๑:๕๕	น.	(ทุกวัน)
เดินทางจากนราธิวาส	เวลา	๑๒:๒๕	น.	ถึง	ดอนเมือง	เวลา	๑๓:๕๐	น.	(ทุกวัน)

๓.๒ สายการบินไทยสมายล์

เดินทางจากดอนเมือง	เวลา	๐๖.๑๕	น.	ถึง	นราธิวาส	เวลา	๐๗.๕๐	น.	(ทุกวัน)
เดินทางจากดอนเมือง	เวลา	๑๔.๒๕	น.	ถึง	นราธิวาส	เวลา	๑๖.๐๐	น.	(ทุกวัน)
เดินทางจากนราธิวาส	เวลา	๐๘.๒๐	น.	ถึง	ดอนเมือง	เวลา	๐๙.๕๐	น.	(ทุกวัน)
เดินทางจากนราธิวาส	เวลา	๑๖.๓๐	น.	ถึง	ดอนเมือง	เวลา	๑๘.๐๐	น.	(ทุกวัน)

ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดนราธิวาส

๑. ประวัติความเป็นมา

เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๐ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงพระราชดำริให้กรมประมงจัดหาพันธุ์ปลาเพื่อสนับสนุน ช่วยเหลือราษฎร ในเขตจังหวัดนราธิวาสให้มีการเพาะเลี้ยงปลาเพิ่มมากขึ้น พระองค์ท่านทรงพระราชทานพื้นที่ส่วนพระองค์ บริเวณหน้าพระตำหนักทักษิณราชินีเวศน์ เนื้อที่ ๑๕ ไร่ ให้แก่ กรมประมงจัดตั้งเป็นหน่วยผลิตพันธุ์ปลา เพื่อพระราชทาน ทั้งทรงมีพระราชกระแสรับสั่ง ให้ดำเนินกิจกรรมสาธิตการเลี้ยงปลาตามแนวพระราชดำริ

พ.ศ. ๒๕๓๕ กรมประมงได้สนับสนุนงบประมาณจัดตั้งเป็นหน่วยผลิตพันธุ์ปลา เพื่อการพระราชทาน และต่อมา กรมประมงจึงมีคำสั่ง ที่ ๘๖๒/๒๕๔๑ ลงวันที่ ๒๘ สิงหาคม ๒๕๔๑ จัดตั้งเป็น “สถานีประมงน้ำจืดนราธิวาส” เพื่อรับผิดชอบในการบริหารจัดการทรัพยากรประมงน้ำจืดและทำการศึกษา ค้นคว้า วิจัย และส่งเสริมการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืด ในพื้นที่จังหวัดนราธิวาส และเปลี่ยนชื่อเป็น “ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงน้ำจืดนราธิวาส” พ.ศ. ๒๕๕๔

และปี พ.ศ. ๒๕๕๙ ตามคำสั่งกรมประมงที่ ๘๘๓/๒๕๕๙ ลงวันที่ ๒๓ กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๙ กรมประมงได้กำหนดให้มีการปรับโครงสร้างและแบ่งส่วนราชการใหม่ เป็น “ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดนราธิวาส”

๒. ที่ตั้งและสถานที่ติดต่อ

ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดนราธิวาส ตั้งอยู่เลขที่ ๒๐๐ หมู่ที่ ๔ ตำบลกะลุวอเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส ๙๖๐๐๐

โทรศัพท์ / โทรสาร ๐-๗๓๕๓-๕๐๙๕ , ๐-๗๓๕๓-๕๐๖๒

E-mail : if-narathiwat@hotmail.com

เว็บไซต์ : www4.fisheries.go.th/rfa-narathiwat

ภาพถ่ายทางอากาศ
ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดนราธิวาส

๓. ปลาประจำหน่วยงาน

ปลาขี้ขี้ขี้ขี้ (ขี้ขี้ใหญ่) *Trigonostigma heteromorpha* (Duncker, ๑๙๐๔)

ชื่อไทย : ปลาขี้ขี้ขี้ใหญ่

ชื่อสามัญ : Harlequin rasbora

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Trigonostigma heteromorpha*

ถิ่นอาศัย

ปลาขี้ขี้ขี้ที่พบในพื้นที่พรุโต๊ะแดง จังหวัดนราธิวาส อาศัยอยู่ในแหล่งน้ำจืดทั้งในน้ำนิ่งและน้ำไหล แพร่กระจายในแนวเขตเส้นศูนย์สูตรตั้งแต่ประเทศไทย มาเลเซีย และบอร์เนียว จนถึงเกาะสุมาตราประเทศอินโดนีเซีย ในประเทศไทยพบเฉพาะแหล่งน้ำไหลบริเวณ ป่าพรุโต๊ะแดง จังหวัดนราธิวาส เป็นปลาที่อยู่รวมกันเป็นฝูงในบริเวณที่มีกระแสน้ำไหลเอื่อยๆ หรือเป็นแอ่งน้ำค่อนข้างนิ่ง พื้นที่น้ำเป็นดินโคลน มีซากพืชหรือใบไม้ทับถม ลักษณะของน้ำที่ปลาขี้ขี้ขี้อาศัยอยู่มีสีน้ำตาลหรือสีชา ซึ่งเป็นน้ำฝาดที่ได้จากการสลายของซากพืชและอินทรีย์วัตถุ

ภาพถิ่นอาศัย

การเพาะขยายพันธุ์

ลักษณะความแตกต่างระหว่างปลาชีวข้างขวานเพศผู้และเพศเมีย

เพศผู้	๑. ลำตัวมีลักษณะเรียวยาว
	๒. มีสีส้มสวยงามครีบบนมีสีส้มแดงเด่นชัดกว่า
เพศเมีย	๑. ลำตัวมีลักษณะป้อมและสั้นกว่า
	๒. มีสีซีดและจางกว่า

การเตรียมพ่อแม่พันธุ์ รวบรวมพ่อแม่พันธุ์จากแหล่งน้ำในธรรมชาติ มาเลี้ยงไว้ในบ่อซีเมนต์ จนปลาปรับสภาพได้ เลี้ยงด้วย อาหารสำเร็จรูป เม็ดเล็ก(ไฮเกรด) อาจเสริมด้วยไรแดงเพื่อเร่งให้ปลา มีความสมบูรณ์เพศเร็วยิ่งขึ้น เมื่อปลา มีความสมบูรณ์เพศ จึงคัดปลามาเพาะพันธุ์ การคัดพ่อแม่ปลา คัดเลือกพ่อแม่ปลา โดยเลือกปลาเพศเมียที่มีไข่จะมีลักษณะท้องอูมเป่ง และตัวผู้มีสีส้มสดใส ตามีสีแดง อัตราการปล่อยพ่อแม่พันธุ์ อัตราการปล่อยพ่อแม่พันธุ์ปลาชีวข้างขวานใหญ่ ใช้อัตราส่วน ๑ : ๑ โดยใช้ปลาชีวข้างขวานเพศผู้ ๑ ตัวต่อปลาชีวข้างขวานเพศเมีย ๑ ตัว โดยปล่อยรวมกันในตู้กระจกที่ใช้ในการเพาะพันธุ์จำนวน ๒ คู่ ต่อตู้ โดย สามารถได้ลูกปลา จำนวน ๒๐๐ ตัว การเพาะพันธุ์ ใช้ตู้กระจกขนาด ๑๘ x ๓๖ x ๑๘ นิ้ว จำนวน ๒ ตู้ ทำการเพาะพันธุ์ โดยใช้ระบบน้ำไหลวน เพื่อกระตุ้นให้ปลาวางไข่ โดยตู้ที่หนึ่งกั้นด้วยตะแกรงระหว่างกึ่งกลาง ใส่พันธุ์เมื่อน้ำไว้นานหนึ่ง พร้อมพ่อแม่พันธุ์จำนวน ๒ คู่ ส่วนตู้ที่สอง ใส่ที่กรองลูกปลามีปั้มน้ำขนาดเล็กอยู่ด้านใน เปิดปั้มน้ำตลอด ๒๔ ชั่วโมง น้ำจะไหลจากปั้มน้ำไป ลงยังอีกตู้ในช่องที่มีพ่อแม่พันธุ์ปลา เมื่อน้ำในตู้เพิ่มมากขึ้น จะใช้สายยางลักน้ำให้ไหลกลับจากตู้ที่หนึ่งไปยังตู้ที่สอง เมื่อลูกปลาฟักออกจากไข่ ในระยะแรกไม่สามารถย้ายลูกปลาที่เพิ่งเกิดใหม่ได้ เนื่องจากลูกปลา มีความบอบบางมาก เมื่ออายุได้ ๗ วัน เริ่มอนุบาลโดยให้ไรแดงขนาดเล็กเป็นอาหาร จนลูกปลาโตขึ้นนำมาอนุบาลต่อในบ่อซีเมนต์ ปลาชีวข้างขวานใหญ่สามารถวางไข่ได้เกือบตลอดทั้งปี ส่วนใหญ่อยู่ระหว่างเดือนมิถุนายนถึงเดือน กุมภาพันธ์ของทุกปี เมื่อปลาพร้อมที่จะผสมพันธุ์จะแสดงอาการโดยเพศเมียจะว่ายน้ำโกลั้ว กับวัสดุที่จะ วางไข่ เพศผู้จะไล่ตาม เมื่อแม่ปลาวางไข่ เพศผู้จะเข้าผสมพันธุ์ ปลาเพศเมียจะวางไข่บริเวณใต้ใบพืชน้ำ ครั้ง ละ ๕๐-๑๐๐ ฟอง (ขวลิต, ๒๕๔๕) ไข่มีลักษณะไข่จมติดเม็ดกลม สีเหลืองใส ขนาดไข่เส้นผ่านศูนย์กลาง ๑ มิลลิเมตร ไข่ปลาฟักเป็นตัวในเวลา ๒๙ ชั่วโมง ๑๓ นาที ความตก ของไข่อยู่ระหว่าง ๒๐๘-๔๔๗ ฟอง ไข่จมติดกับวัสดุ รากพืชและฟักเป็นตัว ลูกปลาจะถูกกระแสน้ำไหลพัดจากช่องที่มีพ่อแม่ปลาไปยังอีกช่อง ที่ไม่มีพ่อแม่ปลา และถูกลักน้ำไปพักยังตู้ที่สอง พ่อแม่พันธุ์ปลาไม่สามารถกินลูกปลาได้ ทำให้ลูกปลา มีอัตราการรอดตายสูง ปากปลาเริ่มเปิดเมื่ออายุ ๗ วัน ช่วงแรกเมื่อลูกปลาฟักออกจากไข่จะยึดเกาะกับใบพืชน้ำและข้างตู้ปลา เป็นเวลา ๒ วัน หลังจากนั้น จะว่ายน้ำจมลงสู่พื้นนอนนิ่งกับพื้น เมื่ออายุ ๗ วัน เริ่มว่ายน้ำขึ้นบริเวณผิวน้ำด้านล่างของตู้ และพัฒนาเหมือนตัว เต็มวัยเมื่ออายุ ๕๐ วัน

๔. หน้าที่ความรับผิดชอบ

ตามคำสั่งประมง ที่ ๙๒๓/๒๕๕๙ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๙ กรมประมง การแบ่งงานภายในและกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของหน่วยงานภายใต้กองวิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดนราธิวาส อยู่ภายใต้สังกัด ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดเขต๑๒ (สงขลา)

๔.๑ หน้าที่ความรับผิดชอบ

๑. ศึกษาค้นคว้า วิจัย และพัฒนาเทคโนโลยีการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดและพันธุ์ไม้น้ำจืด เพื่อนำเทคโนโลยีมาทดสอบขยายผลภายใต้ข้อจำกัดของพื้นที่จริง
๒. วิจัยการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดและพันธุ์ไม้น้ำจืดที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจ และพันธุ์สัตว์น้ำหายากใกล้สูญพันธุ์ของแต่ละท้องถิ่นเพื่อพัฒนาให้เป็นสัตว์น้ำเศรษฐกิจ
๓. ผลิตและขยายพันธุ์สัตว์น้ำและพันธุ์ไม้น้ำจืดที่ได้รับการปรับปรุงพันธุ์ที่หายากและใกล้สูญพันธุ์
๔. ผลิตและปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำและพันธุ์ไม้น้ำจืด โดยเน้นชนิดพันธุ์ที่เหมาะสมกับแหล่งน้ำปิด เพื่อเพิ่มผลผลิตและความอุดมสมบูรณ์ของสัตว์น้ำในแหล่งน้ำปิด
๕. งานโครงการพระราชดำริ
๖. ให้บริการทางวิชาการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำและพันธุ์ไม้น้ำ และให้การสนับสนุนทางวิชาการกับหน่วยงานส่วนภูมิภาค ในเรื่องการกำกับดูแลด้านการเพาะเลี้ยงพันธุ์สัตว์น้ำและพันธุ์ไม้น้ำจืด
๗. ควบคุม ตรวจสอบและออกใบรับรองมาตรฐานฟาร์มเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ
๘. เฝ้าระวังการเกิดโรคระบาดในสัตว์น้ำจืด
๙. ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง

๔.๒ งานโครงการที่ความรับผิดชอบ

๑..โครงการสาธิตและเพาะพันธุ์ปลาหน้าพระตำหนักทักษิณราชนิเวศน์

กิจกรรม	หน่วยนับ	แผน	หมายเหตุ
๑. ผลิตพันธุ์สัตว์น้ำ	ตัว	๓,๐๐๐,๐๐๐	
- ปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำ	ตัว	๒,๔๘๐,๐๐๐	
- แจกพันธุ์สัตว์น้ำ	ตัว	๕๒๐,๐๐๐	
๒. ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ	ราย	๒๖๐	
๓. กิจกรรมประมงโรงเรียน	แห่ง	๗	
๔. ฝึกอบรม	ราย	๗๐	
๕. ติดตามและแนะนำเกษตรกร	ครั้ง	๑๐	

ระยะเวลาดำเนินงาน ตุลาคม ๒๕๕๘ – กันยายน ๒๕๕๙

กิจกรรม	หน่วยนับ	แผน	หมายเหตุ
๑. ผลิตพันธุ์สัตว์น้ำ	ตัว	๓,๐๐๐,๐๐๐	
- ปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำ	ตัว	๒,๕๐๐,๐๐๐	
- แจกพันธุ์สัตว์น้ำ	ตัว	๕๐๐,๐๐๐	
๒. ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ	ราย	๒๕๐	
๓. เพิ่มผลผลิตการประมงในแหล่งน้ำ	แห่ง	๗	
๔. ฝึกอบรม	ราย	๗๐	
๕. ติดตามและแนะนำเกษตรกร	ครั้ง	๑๐	

ระยะเวลาดำเนินงาน ตุลาคม ๒๕๕๘ – กันยายน ๒๕๕๙

กิจกรรมเพิ่มผลผลิตสัตว์น้ำ

กิจกรรม	หน่วยวัด	แผนการผลิต	หมายเหตุ
๑. การผลิตพันธุ์สัตว์น้ำจืด	ตัว	๗,๐๐๐,๐๐๐	
- ปลาตะเพียน	ตัว	๒,๓๖๕,๐๐๐	
- ปลายี่สกเทศ	ตัว	๒,๐๐๐,๐๐๐	
- ปลาน้ำ	ตัว	๒,๖๐๐,๐๐๐	
- ปลาสลิด	ตัว	๓๕,๐๐๐	
๒. การปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำจืดเพื่อการขยายพันธุ์	ตัว	๗,๐๐๐,๐๐๐	
- ปลาตะเพียน	ตัว	๒,๓๖๕,๐๐๐	
- ปลายี่สกเทศ	ตัว	๒,๐๐๐,๐๐๐	
- ปลาน้ำ	ตัว	๒,๖๐๐,๐๐๐	
- ปลาสลิด	ตัว	๓๕,๐๐๐	
รวม	ตัว	๗,๐๐๐,๐๐๐	

กิจกรรมตรวจสอบและรับรองมาตรฐานฟาร์มเพาะเลี้ยงและสัตว์น้ำจืดประจำปีงบประมาณ ๒๕๕๙

จำนวนฟาร์มที่เข้าตรวจประเมินมาตรฐาน จำนวน ๔๕ ฟาร์ม

รับรองมาตรฐานฟาร์มเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดมาตรฐานชั้นปลอดภัย จำนวน ๓๕ ฟาร์ม

ฟาร์มเดิมที่ต่ออายุ GAP จำนวน ๑ ฟาร์ม

ฟาร์มเดิมที่ต่ออายุ จำนวน ๑๕ ฟาร์ม

ฟาร์มใหม่ SL จำนวน ๑๙ ฟาร์ม

ตรวจติดตามฟาร์ม จำนวน ๑๐ ฟาร์ม

ฟาร์ม GAP จำนวน ๔ ฟาร์ม

ฟาร์มใหม่ SL จำนวน ๖ ฟาร์ม

๔. ตรวจวิเคราะห์ปัจจัยการผลิตจากแหล่งเพาะเลี้ยง จำนวน ๖๘ ตัวอย่าง

๕. งานวิจัย

ปีงบประมาณ	ชื่อผลงาน	ชื่อผู้วิจัย	หมายเหตุ
๒๕๕๖	การเพาะพันธุ์ปลาช่อนขาวขนาดใหญ่ในระบบน้ำหมุนเวียนในอัตราส่วนเพศต่างกัน	นายสมาน ปือราเฮง	การเขียนรายงาน/ คณะกรรมการตรวจ

			แก้ไขครั้งที่
๒๕๕๗	ชีววิทยาเพื่อการเพาะพันธุ์ปลาซ่อนเข็ม	นายสมาน ปือราเฮง	การเขียนรายงาน/ คณะกรรมการตรวจ แก้ไขครั้งที่
๒๕๕๘	การอนุบาลลูกปลาชะโอนในน้ำขุนที่ความหนาแน่นต่างกัน	นายสมาน ปือราเฮง	การเขียนรายงาน/ คณะกรรมการตรวจ แก้ไขครั้งที่
๒๕๕๙	การเลี้ยงปลากดเหลืองในกระชังในบ่อพรุ	นายสมาน ปือราเฮง	เก็บข้อมูล

๖. งานธุรการ

มีหน้าที่บริหารงานสารบรรณ งานงบประมาณ การเงิน บัญชีและพัสดุ งานบุคคล ดูแลความเรียบร้อยสถานที่ราชการ และ
เวรยามรักษาการณ์ ควบคุมการใช้ การดูแล บำรุงรักษายานพาหนะ

๗. แผนผังและรายการสิ่งก่อสร้าง

ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดนราธิวาส มีเนื้อที่ประมาณ ๑๕ ไร่ ประกอบด้วยสิ่งก่อสร้าง จำนวน ๗
รายการ คือ

รายการสิ่งก่อสร้าง	จำนวน	หน่วย
๑. อาคารสำนักงาน	๑	หลัง
๒. อาคารเพาะฟัก	๑	หลัง
๓. บ้านพักข้าราชการ	๑	หลัง
๔. บ่อคอนกรีตขนาด ๕๐ ตัน	๖	บ่อ
๕. บ่อดิน	๙	บ่อ
๖. อาคารประชุม	๑	หลัง
๗. ศาลาทรงไทย	๑	หลัง

แผนผังศูนย์วิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดนครราชสีมา

๖. รายนามผู้บริหารศูนย์วิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดนราธิวาส

ชื่อ – สกุล	ตำแหน่ง	ปีที่ดำรงตำแหน่ง
๑. นายสุรศักดิ์ กุลลาย	หัวหน้าสถานีประมงน้ำจืดจังหวัดนราธิวาส	๒๕๔๑ - ๒๕๕๒
๒. นายการุณ อุไรประสิทธิ์	หัวหน้าสถานีประมงน้ำจืดจังหวัดนราธิวาส	๒๕๕๒ - ๒๕๕๔
๓. นายสมาน บือราเฮง	นักวิชาการประมงชำนาญการปฏิบัติหน้าที่ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดนราธิวาส	๒๕๕๔ - ๒๕๕๔
๔. นายสันติชัย รังสิยาภิรมย์	ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงน้ำจืดนราธิวาส	๒๕๕๔ - ๒๕๕๙
๕. นางสุชาวดี จารุรัชต์อำรง	ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดนราธิวาส	๒๕๕๙ - ปัจจุบัน

ทำเนียบข้าราชการศูนย์วิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดนราธิวาส

นางสุชาวดี จารุรัชต์ธำรง
ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดนราธิวาส

นายสมาน ปือราเฮง
นักวิชาการประมงชำนาญการ

นายชุลกีป्ली สาแอะ
เจ้าพนักงานธุรการปฏิบัติงาน

นางสาวพรทิพย์ เลื่อนแป้น
เจ้าพนักงานประมงปฏิบัติงาน

๗. อัตรากำลัง

อัตรากำลังประจำปีงบประมาณ ๒๕๕๙ ประกอบด้วย

- ข้าราชการ	จำนวน ๔ อัตรากำลัง
- พนักงานราชการ	จำนวน ๓๘ อัตรากำลัง
- พนักงานจ้างเหมาบริการ	จำนวน ๒ อัตรากำลัง

ที่	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง	วุฒิการศึกษา	หมายเหตุ
ข้าราชการ ๕ อัตรากำลัง				
๑	นางสาววดี จารุรัชต์ธำรง	ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดนครราชสีมา	ปริญญาตรี	๒๖ มี.ค. ๕๙
๒	นายสมาน ปือราเฮง	นักวิชาการประมงชำนาญการ	ปริญญาตรี	
๓	นางสาวพรทิพย์ เลื่อนแป้น	เจ้าพนักงานประมงปฏิบัติงาน	ปวส.	
๔	นายชุลกีป्ली สาแอะ	เจ้าพนักงานธุรการปฏิบัติงาน	ปวส.	
พนักงานราชการ ๓๘ อัตรากำลัง				
โครงการสาธิตและเพาะพันธุ์ปลาหน้าพระตำหนักทักษิณราชโนวสน์				
๑	นายอิทธิษฐ์ ส่งช่วย	นักวิชาการประมง	ปริญญาตรี	
๒	นายจระนันต์ รัตนพันธ์	เจ้าหน้าที่ประมง	ปวส.	

๓	นายสาโรจน์ เทียวโล่	พนักงานผู้ช่วยประมง	ม.๖
๔	นายเสรี สุวรรณพงษ์	พนักงานผู้ช่วยประมง	ม.๖
๕	นายวรจักร เทพอุบล	พนักงานผู้ช่วยประมง	ม.๖
๖	นายพลทร ชูชาติ	พนักงานผู้ช่วยประมง	ม.๖
๗	นายยะยา เจ๊ะแม	พนักงานผู้ช่วยประมง	ปวช.
๘	นายบรรเลง สุวรรณมาลาการ	พนักงานผู้ช่วยประมง	ม.๖
๙	นายเกษม จันทร์สกุล	พนักงานผู้ช่วยประมง	ม.๖

โครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

๑๐	นางสาวขอป๊ะ หัดเลาะ	นักวิชาการประมง	ปริญญาตรี
๑๑	นางสุหัตตา แววจันทร์	เจ้าพนักงานประมง	ปวส.
๑๒	นายมาหามะ มะแซสะอิ	เจ้าหน้าที่ประมง	ปวส.
๑๓	นางสาวสุปรีดา พิรุณ	เจ้าหน้าที่บันทึกข้อมูล	ปวท.
๑๔	นายสรายุฒิ น้อยสร้าง	พนักงานผู้ขับเรือ	ปวช.
๑๕	นายศุภกร ศิลามาต	พนักงานรับส่งวิทยุ	ปวส.
๑๖	นางสาวละออง ทองศรีเทพ	พนักงานผู้ช่วยประมง	ม.๖
๑๗	นายทิตย์ แดง	พนักงานผู้ช่วยประมง	ม.๖
๑๘	นายแดง พุฒยาท	พนักงานผู้ช่วยประมง	ปวช.
๑๙	นายจำนงค์ เทพอุบล	พนักงานผู้ช่วยประมง	ปวส.
๒๐	นายเดชา แก้วงาม	พนักงานผู้ช่วยประมง	ปวส.

ที่	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง	วุฒิการศึกษา	หมายเหตุ
๒๑	นายสุหทัยมี ตาละ	พนักงานผู้ช่วยประมง	ประถมปีที่เจ็ด	
๒๒	นายสมบุรณ์ แสงจันทร์	พนักงานผู้ช่วยประมง	ปวส.	
๒๓	นายพีระ ดอเลาะ	พนักงานผู้ช่วยประมง	ปวส.	
๒๔	นายอดุล สุวรรณพงศ์	พนักงานผู้ช่วยประมง	ม.๖	
๒๕	นายณพัคค์์ จินต์ปัญญากุล	พนักงานผู้ช่วยประมง	ประถมปีที่ห้า	
๒๖	นายพิเชษฐ กันจ้อง	พนักงานผู้ช่วยประมง	ม.๖	

กิจกรรมตรวจสอบและรับรองคุณภาพสินค้าประมง

๒๗	นายโอฬาร กิ่งวัชรพงศ์	นักวิชาการประมง	ปริญญาตรี
๒๘	นายอภิวัชร เกื้อคลัง	นักวิชาการประมง	ปริญญาตรี
๒๙	นางสาวกุสุมา ตังโหล	เจ้าพนักงานประมง	ปวส.
๓๐	นางสาวไอนิง อารง	เจ้าหน้าที่ธุรการ	ปวส.
๓๑	นางสาวสุพัตรา มาน้อย	พนักงานผู้ช่วยประมง	ปวช.
๓๒	นายอรุณ ดีวิจิตร	พนักงานผู้ช่วยประมง	ปวส.
๓๓	นายอดิศักดิ์ ยอดเอียด	พนักงานผู้ช่วยประมง	ม.๖
๓๔	นายสำราญ แก้วงาม	พนักงานผู้ช่วยประมง	ปวช.

๓๕	นายศุภพงษ์ เกื้อคลัง	พนักงานผู้ช่วยประมง	ปวช.
๓๖	นายธนิษฐ์ แก้วงาม	พนักงานผู้ช่วยประมง	ม.๖
๓๗	นางสาวนุรมา มูซอ	พนักงานผู้ช่วยประมง	ม.๖
๓๘	นางสาวโนรี เจ๊ะอามะ	พนักงานผู้ช่วยประมง	ปวส.

พนักงานจ้างเหมาทำงานบริการ ๒ อัตรา

๑	นายอมรเทพ พรมน้อย	งานรักษาความปลอดภัย	ม.๖
๒	นายอนุมัติ วิจิตรสว่างวงศ์	งานรักษาความปลอดภัย	ม.๖

ผลการดำเนินงาน ประจำปีงบประมาณ ๒๕๕๙

๘. งานธุรการ

๘.๑ งานสารบรรณ

ได้จัดทำหนังสือ ร่าง โต้ตอบหนังสือราชการ คำสั่งของศูนย์ฯ และเอกสารอื่นๆ ซึ่งเป็นเอกสารทางราชการผลการปฏิบัติงาน งานสารบรรณ ปีงบประมาณ ๒๕๕๙ คือ

	งานที่ปฏิบัติ	ปี ๒๕๕๙	หน่วยวัด
๑	ลงทะเบียนหนังสือรับ	๑,๘๑๑	ฉบับ
๒	ลงทะเบียนหนังสือส่ง	๓๓๗	ฉบับ
	รวมทั้งสิ้น	๒,๑๔๘	ฉบับ

	งานที่ปฏิบัติ	ปี ๒๕๕๙	หน่วยวัด
๑	คำสั่งศพจ.	๒๘	ฉบับ
	รวมทั้งสิ้น	๒๘	ฉบับ

๘.๒ งานพัสดุ

ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดนราธิวาส ได้รับการจัดสรรงบประมาณในปี ๒๕๕๙ ในการจัดซื้อครุภัณฑ์เพื่อใช้ในราชการ ดังรายละเอียด

โครงการสาริตและเพาะพันธุ์ปลาหน้าพระตำหนักทักษิณราชินเวศน์

วันเดือนปีที่ ซื้อ/ได้มา	เลขทะเบียนครุภัณฑ์	รายการครุภัณฑ์	จำนวน (เงิน)	หมายเหตุ
๒๓ มีนาคม ๒๕๕๙	๐๓-๐๒๒-๐๑๔๙๒-๐๐	เครื่องสูบน้ำแบบหอยโข่งมอเตอร์ไฟฟ้า ยี่ห้อ : MITSUBISHI ELECTIC รุ่น : WCL-๑๕๐๕ T ๒ HP	๑๑,๐๐๐	
๒๓ มีนาคม ๒๕๕๙	๐๓-๐๒๒-๐๑๔๙๓-๐๐	เครื่องสูบน้ำแบบหอยโข่งมอเตอร์ไฟฟ้า ยี่ห้อ : MITSUBISHI ELECTIC รุ่น : WCL-๑๕๐๕ T ๒ HP	๑๑,๐๐๐	

โครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิภพทออง อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

วันเดือนปีที่ ซื้อ/ได้มา	เลขทะเบียนครุภัณฑ์	รายการครุภัณฑ์	จำนวน (เงิน)	หมายเหตุ
๒๓ มีนาคม ๒๕๕๙	๐๓-๐๒๒-๐๐๕๑๑-๐๐	เครื่องปั๊มลม ขนาด ๙ แรงม้า ไฟ ๘๐๐ v แรงลม ๓.๕ ลบ.ม. ยี่ห้อ : HITASHI รุ่น : VB -๐๒๐ - DN	๓๕,๐๐๐	
๒๓ มีนาคม ๒๕๕๙	๐๓-๐๒๒-๐๐๕๑๒-๐๐	เครื่องปั๊มลม ขนาด ๙ แรงม้า ไฟ ๘๐๐ v แรงลม ๓.๕ ลบ.ม. ยี่ห้อ : HITASHI รุ่น : VB -๐๒๐ - DN	๓๕,๐๐๐	

กิจกรรมเพิ่มผลผลิตสัตว์น้ำ

วันเดือนปีที่ ซื้อ/ได้มา	เลขทะเบียนครุภัณฑ์	รายการครุภัณฑ์	จำนวน (เงิน)	หมายเหตุ
๒๗ ตุลาคม ๒๕๕๙	๐๑-๐๘๐-๐๐๑๒๓-๐๐	รถเข็น ยี่ห้อ : DK รุ่น : ล้อเดี่ยว	๙๕๐	
๒๗ ตุลาคม ๒๕๕๙	๐๓-๐๒๒-๐๑๖๔๙-๐๐	เครื่องสูบน้ำไดโว่ ยี่ห้อ : power รุ่น : PW-๒๐๐W	๑,๕๕๐	
๒๗ ตุลาคม ๒๕๕๙	๐๓-๐๒๒-๐๑๖๕๐-๐๐	เครื่องสูบน้ำไดโว่ ยี่ห้อ : power รุ่น : PW-๒๐๐ W	๑,๕๕๐	
๒๗ ตุลาคม ๒๕๕๙	๐๓-๐๒๒-๐๑๖๕๑-๐๐	เครื่องสูบน้ำไดโว่ ยี่ห้อ : power รุ่น : PW-๒๐๐W	๑,๕๕๐	
๒๗ ตุลาคม ๒๕๕๙	๐๓-๐๒๒-๐๑๖๕๒-๐๐	เครื่องสูบน้ำไดโว่ ยี่ห้อ : power รุ่น : PW-๒๐๐W	๑,๕๕๐	
๒๗ ตุลาคม ๒๕๕๙	๐๔-๐๐๑-๐๐๕๐๔-๐๐	เครื่องชั่งขนาด ๑ กก. ยี่ห้อ : TANITA รุ่น : ๑๓๔๘-๑๐๐๐	๖๐๐	
๒๗ ตุลาคม ๒๕๕๙	๐๔-๐๐๑-๐๐๕๐๕-๐๐	เครื่องชั่งขนาด ๗ กก.	๑,๐๐๐	

		ยี่ห้อ : ม้าบิน	
		รุ่น : MB-๗	
๒๗ ตุลาคม ๒๕๕๙	๐๔-๐๐๑-๐๐๕๐๖-๐๐	เครื่องชั่งขนาด ๑๕ กก.	๑,๐๐๐
		ยี่ห้อ : ม้าบิน	
		รุ่น : MB-๑๕	
๒๗ ตุลาคม ๒๕๕๙	๐๔-๒๑๖-๐๐๐๓๐-๐๐	ถังออกซิเจน ๒ คิว	๓,๗๐๐
		ยี่ห้อ : BYKOO	
		รุ่น : TP๒๕๐WP๑๕๐K๑๖	
๒๗ ตุลาคม ๒๕๕๙	๐๔-๒๑๖-๐๐๐๓๑-๐๐	ถังออกซิเจน ๒ คิว	๓,๗๐๐
		ยี่ห้อ : BYKOO	
		รุ่น : TP๒๕๐WP๑๕๐K๑๖	

๘.๓ งานการเงินและบัญชี

ได้ปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชี ในกิจกรรมต่างๆ ดังรายละเอียด

สรุปผลการปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชี ปีงบประมาณ ๒๕๕๙ คือ

งานที่ปฏิบัติ	ปี ๒๕๕๙	หน่วย
๑ จ่ายค่าจ้างชั่วคราว (เงินเดือน) / เดือน	๑๒	ครั้ง
๒ รวบรวมใบสำคัญ	๓๖	ครั้ง
๓ จัดทำบัญชีงบประมาณรายจ่ายโครงการต่างๆ	๑๒	ครั้ง
๔ นำส่งเงินรายได้แผ่นดิน	๑	ครั้ง
๕ จัดทำรายงานการเงินประจำเดือน (เงินในงบประมาณ)	๑๒	ครั้ง
๖ จัดทำรายงานการเงินประจำเดือน (เงินนอกงบประมาณ)	๑๒	ครั้ง
๗ การเบิก - จ่าย ในระบบ GFMIS	๓๖	ครั้ง
๘ การเบิกจ่ายจัดซื้อ - จัดจ้าง ในระบบ GFMIS	๑๒	ครั้ง
๙ จัดทำบัญชีแยกประเภททั่วไป	๑๒	ครั้ง
๑๐ รับและนำส่งรายได้	๑๒	ครั้ง
๑๑ การเบิกจ่าย	๓๖	ครั้ง
เงินงบประมาณ	๑๐,๑๖๕,๐๔๐.๐๐	บาท
เงินนอกงบประมาณ	๒๑,๓๐๐.๐๐	บาท
๑๒ รายได้จากการจำหน่ายพันธุ์สัตว์น้ำ	๓,๐๐๐.๐๐	บาท
๑๓ จ่ายเงินเดือนพนักงานราชการ	๑๒	ครั้ง
๑๔ จ่ายค่าตอบแทนใช้สอยและวัสดุ	๑๒	ครั้ง
๑๕ จ่ายค่าสาธารณูปโภค/เดือน	๑๒	ครั้ง

๑๖	จ่ายค่าใช้จ่ายงบกลาง	๑๒	ครั้ง
๑๗	จ่ายค่าประกันสังคม	๑๒	ครั้ง
๑๘	ตรวจสอบใบสำคัญต่างๆ/เดือน	๓๖	ฉบับ
๑๙	จัดทำบัญชีงบประมาณรายจ่าย/เดือน	๑๒	ครั้ง
๒๐	จัดทำรายงานการเงินประจำเดือน	๑๒	ครั้ง
	เงินงบประมาณ	๑๒	ครั้ง
	เงินนอกงบประมาณ	๑๒	ครั้ง

สรุปผลการใช้จ่ายประจำปีงบประมาณ ๒๕๕๙

งาน/โครงการ	งบประมาณ ได้รับอนุมัติ (บาท)	งบประมาณ จ่ายจริง (บาท)	คงเหลือ (บาท)
แผนงาน : รักษาความมั่นคงของฐานทรัพยากรธรรมชาติและแก้ปัญหาที่ดินทำกิน			
ผลผลิต : การจัดการให้เกิดผลผลิตสัตว์น้ำในแหล่งน้ำธรรมชาติ			
๑. กิจกรรมเพิ่มผลผลิตสัตว์น้ำ			
- ค่าจ้างพนักงานราชการ	๙๖๘,๒๒๐.๐๐	๙๖๘,๒๒๐.๐๐	๐.๐๐
- ค่าตอบแทนใช้สอยและวัสดุ	๑,๓๖๔,๓๕๐.๐๐	๑,๓๖๔,๓๑๔.๘๑	๓๕.๑๙
- ค่าสาธารณูปโภค	๔๗,๐๐๐.๐๐	๔๖,๘๙๓.๑๔	๑๐๖.๘๖
- ค่าครุภัณฑ์	๑๗,๑๕๐.๐๐	๑๗,๑๕๐.๐๐	๐.๐๐
รวม	๒,๓๙๖,๗๒๐	๒,๓๙๖,๕๓๗.๙๕๒๐	๑๔๒.๐๕
๒. โครงการสืตและเพาะพันธุ์ปลาหน้าพระตำหนักทักษิณราชินีเวศน์			
แผนงาน : ส่งเสริมประสิทธิภาพการผลิตการสร้างมูลค่าด้านการเกษตรและการ			
เสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่เกษตรกรอย่างเป็นระบบ			
ผลผลิต : เกษตรกรได้รับการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพ			
- ค่าจ้างพนักงานราชการ	๑,๔๗๒,๒๙๙.๐๐	๑,๔๗๒,๒๙๙.๐๐	๐.๐๐
- ค่าตอบแทนใช้สอยและวัสดุ	๖๔๔,๕๘๐.๐๐	๖๔๔,๔๘๑.๑๓	๙๘.๘๗
- ค่าสาธารณูปโภค	๓๓,๐๐๐.๐๐	๓๒,๙๒๓.๑๐	๗๖.๙๐
- ค่าครุภัณฑ์	๒๒,๐๐๐.๐๐	๒๒,๐๐๐.๐๐	๐.๐๐
รวม	๒,๑๗๑,๘๗๙.๐๐	๒,๑๗๑,๗๐๓.๒๓	๑๗๕.๗๗

แผนงาน : ส่งเสริมทางด้านการเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร

ผลผลิต : สินค้าประมงมีคุณภาพได้มาตรฐาน

๑. กิจกรรมตรวจสอบและรับรองคุณภาพสินค้าประมง

- ค่าจ้างพนักงานราชการ	๖๕๗,๑๒๐.๐๐	๖๕๗,๑๒๐.๐๐	๐.๐๐
- ค่าตอบแทนใช้สอยและวัสดุ	๑๐๕,๑๐๐.๐๐	๑๐๕,๑๐๐.๐๐	๐.๐๐
- ค่าสาธารณูปโภค	๒๑,๐๐๐.๐๐	๒๐,๘๖๙.๓๒	๑๓๐.๖๘
รวม	๗๘๓,๒๒๐.๐๐	๗๘๓,๐๘๙.๓๒	๑๓๐.๖๘

งานเงินทุนหมุนเวียนเพื่อการผลิตพันธุ์ปลา

- ค่าจ้างชั่วคราว	-	-	-
- ค่าตอบแทนใช้สอยและวัสดุ	๑๘,๕๐๐.๐๐	-	๑๘,๕๐๐.๐๐
- ค่าสาธารณูปโภค	๒,๘๐๐.๐๐	-	๒,๘๐๐.๐๐
รวม	๒๑,๓๐๐.๐๐	-	๒๑,๓๐๐.๐๐

๒. โครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทอง อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

- ค่าจ้างพนักงานราชการ	๒,๙๔๐,๖๖๑.๐๐	๒,๘๕๐,๖๖๐.๐๐	๙๐,๐๐๑.๐๐
- ค่าตอบแทนใช้สอยและวัสดุ	๑,๐๑๕,๙๖๐.๐๐	๑,๐๑๕,๘๕๗.๕๗	๑๐๒.๔๓
- ค่าสาธารณูปโภค	๘๙,๐๐๐.๐๐	๘๘,๗๕๘.๙๐	๒๔๑.๑๐
- ค่าครุภัณฑ์	๗๐,๐๐๐.๐๐	๗๐,๐๐๐.๐๐	๐.๐๐
รวม	๔,๑๑๕,๖๒๑.๐๐	๔,๐๒๕,๒๗๖.๔๗	๙๐,๓๔๔.๕๓

แผนงาน : รักษาความมั่นคงของฐานทรัพยากรธรรมชาติและแก้ปัญหาที่ดินทำกิน

ผลผลิต : การจัดการให้เกิดผลผลิตสัตว์น้ำในแหล่งน้ำธรรมชาติ

๑. กิจกรรมเพิ่มผลผลิตสัตว์น้ำ เบิกในงานโครงการพระราชดำริ

- ค่าจ้างพนักงานราชการ(๓ คน)	๔๖๘,๐๐๐.๐๐	๔๖๘,๐๐๐.๐๐	๐.๐๐
- ค่าตอบแทนใช้สอยและวัสดุ	๒๓,๕๐๐.๐๐	๒๓,๕๐๐.๐๐	๑๐๐.๐๐
- ค่าสาธารณูปโภค			

รวม	๔๙๑,๕๐๐.๐๐	๔๙๑,๕๐๐.๐๐	๑๐๐.๐๐
-----	------------	------------	--------

แผนงาน : รักษาความมั่นคงของฐานทรัพยากรธรรมชาติและ

แก้ปัญหาที่ดินทำกิน

ผลผลิต : การวิจัยและพัฒนากการประมง

วิจัยและการพัฒนากการประมง

- ค่าตอบแทนใช้สอยและวัสดุ	๒๐๖,๑๐๐.๐๐	๒๐๕,๙๕๔.๐๕	๑๔๕.๙๕
---------------------------	------------	------------	--------

รวม	๒๐๖,๑๐๐.๐๐	๒๐๕,๙๕๔.๐๕	๑๔๕.๙๕
-----	------------	------------	--------

กิจกรรมเพิ่มผลผลิตสัตว์น้ำ

แผนงาน : ปรับโครงสร้างเศรษฐกิจภาคเกษตร
 ผลผลิต : การจัดการให้เกิดผลผลิตสัตว์น้ำในแหล่งน้ำธรรมชาติ

ในปีงบประมาณ ๒๕๕๙ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดนครราชสีมา ได้รับงบประมาณในการผลิตพันธุ์สัตว์น้ำเพื่อปล่อยลงสู่แหล่งน้ำธรรมชาติในจังหวัดนครราชสีมา จำนวน ๗ ล้านตัว รายละเอียดดังนี้

กิจกรรม	หน่วยวัด	แผนการผลิต	ผลการผลิต
๑. การผลิตพันธุ์สัตว์น้ำจืด	ตัว	๗,๐๐๐,๐๐๐	๗,๗๐๐,๐๐๐
- ปลาตะเพียน	ตัว	๒,๓๖๕,๐๐๐	๓,๓๐๑,๐๐๐
- ปลายี่สกเทศ	ตัว	๒,๐๐๐,๐๐๐	๙๑๔,๐๐๐
- ปลาน้ำ	ตัว	๒,๖๐๐,๐๐๐	๓,๔๕๐,๐๐๐
- ปลาสร้อย	ตัว	๓๕,๐๐๐	๓๕,๐๐๐
๒. การปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำจืดเพื่อการขยายพันธุ์	ตัว	๗,๐๐๐,๐๐๐	๗,๗๐๐,๐๐๐
- ปลาตะเพียน	ตัว	๒,๓๖๕,๐๐๐	๓,๓๐๑,๐๐๐
- ปลายี่สกเทศ	ตัว	๒,๐๐๐,๐๐๐	๙๑๔,๐๐๐
- ปลาน้ำ	ตัว	๒,๖๐๐,๐๐๐	๓,๔๕๐,๐๐๐
- ปลาสร้อย	ตัว	๓๕,๐๐๐	๓๕,๐๐๐

รายงานผลการปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำปีงบประมาณ ๒๕๕๙

ที่	ชื่อแหล่งน้ำ	หมู่ ที่	ตำบล	อำเภอ	พื้นที่ (ไร่)	จำนวน (ตัว)
๑	บ่อสาธารณะ	-	สามัคคี	รือเสาะ	๘๐	๓๐๐,๐๐๐
๒	บึงปูดายา	๒	บาแระเหนือ	บาเจาะ	๒๒	๒๐๐,๐๐๐
๓	คลองอัลโล	๒,๖	บาแระเหนือ	บาเจาะ	๕๐	๓๐๐,๐๐๐
๔	บ่อปลาชายทุ่ง(โครงการพระราชดำริฯ)	๑๑	สุโหงปาดี	สุโหงปาดี	๓.๕	๑๐๐,๐๐๐
๕	บึงบัวบาง	๖	รือเสาะ	รือเสาะ	๑๕๗	๒๐๐,๐๐๐
๖	บึงจือแร	๑	แม่ตง	แว้ง	๒๒๙	๒๐๐,๐๐๐
๗	สระน้ำศาลากลาง	-	โคกเคียน	เมือง	-	๑๐๐,๐๐๐
๘	ฟาร์มตัวอย่างฯบ้านตอหลัง	๓	ตันหยงลิมอ	ระแงะ	-	๑๕๐,๐๐๐
๙	อ่างเก็บน้ำเทศบาลตันหยงมัส	-	ตันหยงมัส	ระแงะ	๑๐	๑๐๐,๐๐๐
๑๐	ประตुरะบายน้ำโต๊ะแดง	-	สุโหงโก-ลก	สุโหงโก-ลก	-	๑๕๐,๐๐๐
๑๑	ฝายน้ำล้นพงพือเราะ	๔	จอบา	ยี่งอ	-	๒๐๐,๐๐๐
๑๒	ปลักจระเข้	๓	ตันหยงดัส	ระแงะ	๒๕	๘๐๐,๐๐๐
๑๓	แหล่งน้ำบ้านบาละจาเราะห์และบ้านกูยิ ๔/๒/๒๕๕๙	๔	ลาโละ	รือเสาะ	-	๒๐๐,๐๐๐
๑๔	ทำนบปลาบ้านปือแนแล	-	มานังตายอ	เมือง	๓๐	๑๐๐,๐๐๐
๑๕	สระน้ำแกแม	๙	ตันหยงมัส	ระแงะ	๕	๑๖,๐๐๐
๑๖	อ่างเก็บน้ำฟาร์มโคกไรรใหญ่	๓	สุโหงปาดี	สุโหงปาดี	-	๘๔,๐๐๐
๑๗	แม่น้ำสายบุรี	๒	ช้างเผือก	จะแนะ	-	๒๐๐,๐๐๐
๑๘	อ่างเก็บน้ำบ้านมะนังกือเปาะ	๕	ตันหยงมัส	ระแงะ	๓๐	๑๕๐,๐๐๐
๑๙	อ่างเก็บน้ำเกษตรป่าไผ่	-	ตันหยงมัส	ระแงะ	๓๐	๑๕๐,๐๐๐
๒๐	แหล่งน้ำสาธารณะวัชรอุทยาน	-	ตันหยงมัส	ระแงะ	-	๑๐๐,๐๐๐
๒๑	สระน้ำสวน ๕๐ ปีศ.พิกุลทอง	-	กะลุวอ	เมือง	-	๖,๐๐๐
๒๒	สระน้ำศาลากลางจ.นราธิวาส	-	โคกเคียน	เมือง	-	๑๐๐,๐๐๐
๒๓	อ่างเก็บน้ำบ้านโคกยาง	-	สุโหงปาดี	สุโหงปาดี	๑๕๐	๑๙๐,๐๐๐
๒๔	แม่น้ำโก-ลก	๑	โฆซิต	ตากใบ	๔๐๐	๒๕๔,๐๐๐
๒๕	บึงปลักเตย	๓	ตันหยงมัส	ระแงะ	๑๖	๑๐๕,๐๐๐
๒๖	แหล่งน้ำไอร์บาลอ	๖	ช้างเผือก	ระแงะ	-	๑๐๐,๐๐๐
๒๗	ทำนบปลาสวนพระยา	๓	ดุซงญอ	จะแนะ	-	๑๐๐,๐๐๐
๒๘	ทำนบปลาบ้านฮูลู	๓	กาสิซา	ระแงะ	๓๐	๑๕๐,๐๐๐
๒๙	ฟาร์มตัวอย่างฯเจาะไอร้อง	๑	จาบ	เจาะไอร้อง	-	๒๐๐,๐๐๐
๓๐	แหล่งน้ำสาธารณะบ้านจุฬาภรณ์ ๑๒	๑๓	สุคีริน	สุคีริน	-	๒๐๐,๐๐๐

๓๑	แหล่งน้ำบ้านโงอาแซ	๖	ตันหยงมัส	ระแงะ	๒๐	๑๑๕,๐๐๐
ที่	ชื่อแหล่งน้ำ	หมู่ ที่	ตำบล	อำเภอ	พื้นที่ (ไร่)	จำนวน (ตัว)
๓๒	คลองระบายน้ำบ้านมูโน๊ะ	๔	โฆซิต	ตากใบ	-	๒๐๐,๐๐๐
๓๓	ประตูระบายน้ำบางนรา -ตอนบน	-	กะลุวอ	เมือง	๑๓๐๐	๓๖๐,๐๐๐
๓๔	แม่น้ำสายบุรี	๑	ชากอ	ศรีสาคร	๒๐๐๐	๕๐๐,๐๐๐
๓๕	อ่างเก็บน้ำโต๊ะแก	๖	จอบาะ	ยี่งอ	๓๐	๒๐๐,๐๐๐
๓๖	แหล่งน้ำสาธารณะมะยุง	๕	ปาตุกาสามะ	บาเจาะ	๑๕	๑๑๐,๐๐๐
๓๗	สระน้ำบ้านบาโงกือเต๊ะ	๕	สามัคคี	รือเสาะ	๓๐	๑๕๐,๐๐๐
๓๘	คลองมูโน๊ะ	-	โคกยาง	ตากใบ	-	๑๐๐,๐๐๐
๓๙	สระน้ำฟาร์มตัวอย่างโคกโก	๒	โต๊ะแดง	สุไหงปาดี	๑๐	๒๐,๐๐๐
๔๐	คลองกาแร	๒	ลูโป๊ะปือซา	ยี่งอ	-	๕๐,๐๐๐
๔๑	แหล่งน้ำไกล่บ้าน	๖	กะลุวอเหนือ	เมือง	-	๒๐๐,๐๐๐
๔๒	สระน้ำโรงเรียนราชประชานุเคราะห์	-	ตันหยงลิมอ	ระแงะ	๑๐๐	๒๐๐,๐๐๐
๔๓	สระน้ำ รพช.บ้านบูเกะตา	๒	โละจูด	แว้ง	๕๐	๑๐๐,๐๐๐
๔๔	แหล่งน้ำบึงกระจูด บ้านก๊แยมัส	๔	ฆอละ	แว้ง	๕๐	๑๙๐,๐๐๐
รวม						๗,๗๐๐,๐๐๐

ภาพกิจกรรม เพิ่มผลผลิตสัตว์น้ำ

